

Sud Bosne i Hercegovine

Суд Босна и Херцеговина

Predmet broj: S1 1 K 018193 22 Krž 5

Datum održavanja sjednice: 02.12.2022. godine

Pred vijećem Apelacionog odjeljenja u sastavu:

Sudija Azra Miletić, kao predsjednica vijeća

Sudija Amela Huskić, sudija izvjestilac

Sudija Željka Marenić, član

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

protiv optuženih

**Gorana Maksimovića, Ljiljana Mitrovića, Slavka Perića, Mile Vujevića, Vukašina
Draškovića, Gojka Stevanovića, Raje Lazarevića i Miće Manojlovića**

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužiteljica Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Dika Omerović

Branilac optuženog Gorana Maksimovića: advokat Duško Tomić

Branilac optuženog Ljiljana Mitrovića: advokat Milenko Zelenović

Branilac optuženog Slavka Perića: advokat Cvijetin Adamović

Braniteljica optuženog Mile Vujevića: advokat Zumreta Akagić-Bavčić

Branilac optuženog Vukašina Draškovića: advokat Petko Pavlović

Branilac optuženog Gojka Stevanovića: advokat Stanko Petrović

Branilac optuženog Raje Lazarevića: advokat Dragan Gotovac

Branilac optuženog Miće Manojlovića: advokat Radivoje Lazarević

Sud Bosne i Hercegovine, Sarajevo, ul. Kraljice Jelene br. 88

Telefon: 033 707 100; Fax: 033 707 225

Sadržaj:

I. TOK POSTUPKA	5
II. ŽALBE I JAVNA SJEDNICA APELACIONOG VIJEĆA	5
III. OSUĐUJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE	8
A. BITNE POVREDE ODREDAVA KRIVIČNOG POSTUPKA.....	8
1. Bitna povreda iz člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH – povreda prava na odbranu	8
(a) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića.....	8
2. Bitna povreda iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – nedostatak razloga o odlučnim činjenicama.....	9
(a) Žalbe branilaca optuženih Ljiljana Mitrovića, Vukašina Draškovića i Gojka Stevanovića.....	9
3. Bitna povreda iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – nerazumljivost izreke presude	11
(a) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića.....	11
4. Bitna povreda iz člana 297. stav 2. ZKP BiH	12
B. POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE	13
1. Opšti elementi krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH	13
(a) Žalba branioca optuženog Ljiljana Mitrovića	13
(b) Žalba braniteljice optuženog Mile Vujevića.....	13
(c) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića	14
(d) Žalba branioca optuženog Stevanović Gojka.....	14
2. Zaključci Apelacionog vijeća	15
3. Radnje u osnovi zločina.....	23
(a) Žalba branioca optuženog Ljiljana Mitrovića	23
(b) Zaključci Apelacionog vijeća	25
(c) Žalba branioca optuženog Mile Vujevića.....	32
(d) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića.....	32
(e) Žalba branioca optuženog Gojka Stevanovića.....	33
(f) Zaključci Apelacionog vijeća	33
C. POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA.....	38
D. ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI	39
1. Žalba Tužilaštva BiH	39

2. Žalbe odbrana optuženih.....	40
3. Zaključci Apelacionog vijeća	40
IV. OSLOBAĐAJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE	41
A. ŽALBA TUŽILAŠTVA BIH.....	41
1. Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.....	41
(a) Žalbeni navodi u odnosu na optuženog Gorana Maksimovića.....	41
(b) Žalbeni navodi u odnosu na optuženog Slavka Perića	43
(c) Žalbeni navodi u odnosu na optužene Miću Manojlovića i Raju Lazarevića	43
B. ZAKLJUČCI APELACIONOG VIJEĆA.....	43
V. ZAVRŠNI ZAKLJUČCI	50

U IME BOSNE I HERCEGOVINE !

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja, sastavljenom od sudije Azre Miletić, kao predsjednice vijeća, te sudija Amele Huskić i Željke Marenčić, kao članova vijeća, uz sudjelovanje stručne saradnice Ene Granić Čizmo, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Gorana Maksimovića, Ljiljana Mitrovića, Slavka Perića, Mile Vujevića, Vukašina Draškovića, Gojka Stevanovića, Raje Lazarevića i Miće Manojlovića zbog krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkama a), e), f) i k), u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, odlučujući o žalbama Tužilaštva Bosne i Hercegovine, kao i branilaca optuženih Ljiljana Mitrovića, Mile Vujevića, Vukašina Draškovića i Gojka Stevanovića, izjavljenim protiv presude Suda Bosne i Hercegovine, broj S1 1 K 018193 15 Kri od 25.02.2022.godine, nakon održane sjednice vijeća, dana 02.12.2022. godine, u prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, te optuženih Gorana Maksimovića i Ljiljana Mitrovića, a u odsustvu uredno obaviještenih optuženih Slavka Perića, Mile Vujevića, Vukašina Draškovića, Gojka Stevanovića, Raje Lazarevića i Miće Manojlovića, te prisustvu branilaca svih optuženih, advokata, Duška Tomića, Milenka Zelenovića, Cvijetina Adamovića, Zumrete Akagić Bavčić, Petka Pavlovića, Stanka Petrovića, Dragana Gotovca i Radivoja Lazarevića, na osnovu člana 310. u vezi sa članom 313. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, donio je:

P R E S U D U

Odbijaju se kao neosnovane, žalba tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, kao i žalbe branilaca optuženih Ljiljana Mitrovića, Mile Vujevića, Vukašina Draškovića i Gojka Stevanovića, te se prvostepena presuda, broj S1 1 K 018193 15 Kri od 25.02.2022.godine, **potvrđuje**.

O b r a z l o ž e n j e

I. TOK POSTUPKA

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine, broj S1 1 K 018193 15 Kri od 25.02.2022. godine optuženi Ljiljan Mitrović, Mile Vujević, Vukašin Drašković i Gojko Stevanović oglašeni su krivim da su, radnjama opisanim u osuđujućem dijelu izreke navedene presude, počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkom a), a sve u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), zbog čega su optuženima izrečene kazne zatvora, i to optuženom Ljiljanu Mitroviću u trajanju od 8 (osam) godina, a optuženom Mili Vujeviću, Vukašinu Draškoviću i Gojku Stevanoviću u trajanju od po 15 (petnaest) godina.
2. Optuženima je u skladu sa članom 56. KZ BiH u izrečenu kaznu zatvora uračunato vrijeme koje su proveli u pritvoru u periodu od 16.12.2014. godine do 13.02.2015. godine.
3. Nasuprot navedenom, istom presudom, optuženi Goran Maksimović, Slavko Perić, Rajo Lazarević i Mićo Manojlović oslobođeni su optužbe da su, radnjama opisanim u oslobađajućem dijelu izreke prethodno citirane presude, počinili krivično djelo Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. tačka h), u vezi sa tačkama a), e), f) i k) u vezi sa članom 180. stav 1. i članom 29. KZ BiH.
4. Na osnovu člana 188. stav 4. i člana 189. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH) optuženi su oslobođeni obaveze nadoknade troškove krivičnog postupka.
5. Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. i 3. ZKP BIH, oštećena lica navedena u izreci prvostepene presude su upućena na parnicu u vezi imovinskopravnog zahtjeva.

II. ŽALBE I JAVNA SJEDNICA APELACIONOG VIJEĆA

6. Protiv navedene presude žalbu je izjavio tužilac Tužilaštva BiH (tužilac), kao i branioci optuženih Ljiljana Mitrovića, Mile Vujevića, Vukašina Draškovića i Gojka Stevanovića, advokati Milenko Zelenović, Zumreta Akagić- Bavčić, Petko Pavlović i Stanko Petrović.

7. Tužilac je žalbu izjavio u odnosu na oslobađajući dio prvostepene presude zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, te pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, dok je u u odnosu na osuđujući dio presude žalbu izjavilo zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji. S tim u vezi, tužilac predlaže da se pobijana presuda ukine u odnosu na oslobađajući dio i da se odredi održavanje pretresa na kojem će se optuženi oglasiti krivim za krivično djelo koje im se stavlja na teret, a u odnosu na osuđujući dio presude predlaže da se optuženim izrekne kazna zatvora u dužem trajanju od izrečenih kazni u pobijanoj presudi.

8. Branilac optuženog Ljiljana Mitrovića, advokat Milenko Zelenović, žalbu je izjavio zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kao i odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa prijedlogom da se žalba uvaži u osuđujućem dijelu koji se odnosi na optuženog Ljiljana Mitrovića i u ovom dijelu preinači, tako što će optuženi biti oslobođen od optužbe, ili da se pobijana presuda u osuđujućem dijelu ukine i odredi održavanje pretresa pred Apelacionim vijećem Suda BiH. Branilac je dostavio i dopunu žalbe kojom precizira da se prvostepena presuda pobija u osuđujućem dijelu koji se odnosi na optuženog Ljiljana Mitrovića, što ranije nije navedeno na prvoj strani žalbe.

9. Nadalje, braniteljica optuženog Mile Vujevića, advokat Zumreta Akagić-Bavčić, žalbu je izjavila zbog svih razloga predviđenih ZKP BiH, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće uvaži žalbu i preinači presudu na način da donese oslobađajuću presudu u odnosu na njenog branjenika ili da žalbu uvaži i ukine prvostepenu presudu u osuđujućem dijelu i odredi održavanje novog pretresa.

10. Branilac optuženog Vukašina Draškovića, advokat Petko Pavlović, žalbu je izjavio zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, odluke o krivičnopravnoj sankciji i imovinskopravnom zahtjevu, te zbog povrede člana II/3 e Ustava BiH i povrede člana 6. stav 1. EKLJP, sa prijedlogom da se žalba uvaži kao osnovana i preinači presuda na način da se optuženi oslobodi od optužbe ili da se ukine presuda i odredi održavanje pretresa.

11. Konačno, branilac optuženog Gojka Stevanovića, advokat Stanko Petrović, žalbu je izjavio zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, kao i odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa prijedlogom da se usvoji

žalba i preinači presuda tako da se optuženi oslobodi od optužbe ili da se prvostepena presuda ukine i odredi održavanje novog pretresa.

12. Odgovore na prethodno izjavljene žalbe dostavili su kako tužilac, tako i odbrane optuženih Gorana Maksimovića, Ljiljana Mitrovića, Slavka Perića, Vukašina Draškovića, Gojka Stevanovića, Raje Lazarevića i Miće Manojlovića, sve sa prijedlogom da se žalba suprotne strane odbije kao neosnovana.

13. Na sjednici vijeća Apelacionog odjeljenja, održanoj dana 02.12.2022. godine¹, tužilac, kao i branioci optuženih koji su izložili žalbe, u cijelosti su ostali kod pismeno podnesenih žalbi i prijedloga, a isto je učinjeno i povodom podnesenih odgovora.

14. Nakon što je ispitalo pobijanu presudu u granicama istaknutih žalbenih prigovora, u skladu sa odredbom člana 306. ZKP BiH, vijeće Apelacionog odjeljenja (Apelaciono vijeće/Vijeće) je donijelo odluku kao u izreci, iz slijedećih razloga:

15. Prije svega, Apelaciono vijeće cjeni da valja istaknuti da drugostepena presuda predstavlja odluku koja je donesena u žalbenom postupku i da kada je u pitanju njeno obrazloženje, dovoljno je da se u njoj upućuje, odnosno da ona sadrži slaganje (ili neslaganje) sa tvrdnjima i ocjenama nižestepenog suda u tom smislu da žalbeni sud u obrazloženju svoje odluke ukazuje na prihvatljivost (neprihvatljivost) stavova i ocjena nižeg suda, odnosno njegovih utvrđenja sa kojima se slaže (ili ne) (*vidi Evropski sud, Gracica Ruiz protiv Španje, 1999-I, 31 EHRR 589 GC*). Navedeno znači da nije neophodno odgovoriti i obrazložiti svaki žalbeni navod, već je dovoljno da je drugostepeni sud razmotrio osnovna pitanja koja žalbe osporavaju i koja su od odlučujućeg značaja u donošenju konačne odluke o postojanju krivičnog djela i krivične odgovornosti (*vidi Ustavni sud, odluke br. U 62/01 od 5.aprila 2002. godine i AP 352/04 od 23.marta 2005. godine*).

¹ U prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine, optuženih Gorana Maksimovića i Ljiljana Mitrovića, a u odsustvu uredno obaviještenih optuženih Slavka Perića, Mile Vujevića, Vukašina Draškovića, Gojka Stevanovića, Raje Lazarevića i Miće Manojlovića, te prisustvu branilaca svih optuženih, advokata, Duška Tomića, Milenka Zelenovića, Cvijetina Adamovića, Zumrete Akagić Bavčić, Petka Pavlovića, Stanka Petrovića, Dragana Gotovca i Radivoja Lazarevića. Član 304. stav 4. ZKP BiH: „Nedolazak stranaka i branioca koji su uredno obaviješteni ne sprečava održavanje sjednice vijeća.”

III. OSUĐUJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE

A. BITNE POVREDE ODREĐABA KRIVIČNOG POSTUPKA

1. Bitna povreda iz člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH – povreda prava na odbranu

(a) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića

16. Branilac isticanu povredu vidi u nejednakom postupanju spram dokaza odbrane, činjenici da nisu sačinjavani klasični zapisnici, kao i navodnog neobjelodanjivanja dokaza, gdje je akcenat stavljen na pripremne razgovore koje je tužilac vodio sa svjedocima prije davanja iskaza na glavnom pretresu.

17. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

18. Ovo Vijeće nalazi neosnovanim prigovore odbrane kojim se bezuspješno potencira povreda prava na odbranu i zaključuje da je prvostepeni sud dao najpovoljniji tretman svjedocima iz čijih iskaza je crpio činjenice koje su dokazivale činjenični supstrat optužnog akta. Naime, to što je pretresno vijeće poklonilo vjeru svjedocima tužilaštva čijim iskazima je dokazivana krivnja optuženog, te iz toga izvelo zaključak o dokazanosti iste, ne može automatski značiti nejednakost postupanja prema drugoj strani, konkretno optuženom. Na glavnom pretresu je ispoštovano načelo kontradiktornosti, obje strane su iznosile svoje teze, pružena je mogućnost svakoj od strana da opovrgne argumente suprotne, a sud je nepristrasnom ocjenom dokaza donio svoju odluku. S tim u vezi, činjenica da je sud našao dokazanim krivnju optuženog na osnovu iskaza svjedoka tužilaštva, ne znači da je nejednako postupao i da nije cijenio i dokaze odbrane, već da je tužilaštvo pružilo dovoljno jake dokaze koji nisu uspjeli biti diskreditovani od strane odbrane. Stoga je neosnovano isticanje odbrane da iz navedenog proizilazi nejednako postupanje. Logičan slijed po okončanju dokaznog postupka je donošenje odluke koja ne može odgovarati objema stranama u postupku, ali isto ujedno ne znači da je sud nejednako postupio prilikom donošenja takve odluke, nego upravo suprotno da je tužilac na kojem i jest teret dokazivanja, pružio dovoljno jake i ubjedljive dokaze za krivnju optuženog. Svako dalje razmatranje ovakvih prigovora, kao i isticanje istih, više bi odgovaralo razmatranju utvrđenog činjeničnog stanja, a nikako povredi prava na odbranu.

19. Neosnovanim se ukazuje i utemeljenje ove bitne povrede, na osnovu tvrdnji da nisu sačinjavani klasični zapisnici. Kada tako zaključuje ovo Vijeće se rukovodi odredbom člana 253. u vezi sa članom 155. ZKP BiH, a iz kojih proizilazi da pored vođenja pisanog zapisnika o glavnom pretresu, postoji mogućnost da se vrši snimanje audio-vizuelnim sredstvima. Pri tome treba naglasiti, da se pojedinačno provodi jedna od dvije naznačene radnje, a ne obje kumulativno. U takvim situacijama, zapisnik o glavnom pretresu čine pisani zapisnik ili prijepis zvučnog snimka glavnog pretresa. Dakle, obzirom da se sva ročišta pred ovim sudom snimaju audiovizuelno, o istom se ne vodi klasični pisani zapisnik sadržaja procesnih radnji, već se konstatuju procesne radnje u bitnom, dok se po zahtjevu stranke, branitelja ili ovlaštenih osoba može izdati CD sa snimkom, i sačiniti transkript, pri čemu je isto lako dostupno strankama, te se po njihovom zahtjevu u svakom trenutku može izdati. Slijedom navedenog, neosnovan je prigovor da je došlo do kršenja prava na odbranu bez sačinjavanja klasičnih zapisnika.

20. Konačno, Apelaciono vijeće nije našlo osnovanost prigovora ni u pogledu pitanja navodnog neobjelodanjivanja dokaza odbrani, koji se primarno temelji na razgovorima koje je tužilac obavljao sa svjedocima prije davanja njihovog iskaza na glavnom pretresu. Prema stavu ovog Vijeća ne može se formulirati prigovor o neobjelodanjivanju dokaza kako se to žalbom pokušava osporiti, samo na osnovu činjenice razgovora tužioca sa svjedocima, obzirom da Apelaciono vijeće cijeni da zakon ne obavezuje niti jednu stranu u postupku da dostavlja eventualne bilješke o pripremi svjedoka.

2. Bitna povreda iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – nedostatak razloga o odlučnim činjenicama

(a) Žalbe branilaca optuženih Ljiljana Mitrovića, Vukašina Draškovića i Gojka Stevanovića

21. Odbrane optuženih Mitrovića, Draškovića i Stevanovića kroz svoje žalbe prožimaju pitanje obrazloženja pobijane odluke, sa aspekta tačke k) člana 297. stav 1. ZKP BiH. Međutim, ovo Vijeće nalazi da je ovaj aspekt u žalbama suštinski utemeljen u kontekstu činjenične strane ove krivične stvari, gdje će pojedini prigovori biti i preispitani. Stoga će na ovom mjestu, da bi se izbjeglo ponavljanje, Vijeće dati opšti osvrt na pravilnost obrazloženja pobijane odluke.

22. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

23. Dakle, Apelaciono vijeće na ovom mjestu konstatuje da se zamjerke upućene prvostepenoj presudi u smislu kako ista ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, ili pak kako je u pojedinim slučajevima vršena ocjena dokaza suprotno procesnim odredbama, ili favoriziranjem jedne od strana u postupku, ukazuju neosnovanim, paušalnim i neargumentovanim. *Prima facie* analiza pobijane presude, a kako se to zahtijeva prema standardima za preispitivanje presude sa osnova bitnih povreda, ne ukazuje na postojanje opisane bitne povrede. Pretresno vijeće je u cijelosti postupilo u skladu sa odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH, koji propisuje da sudeće vijeće ima za obavezu navesti *činjenice* na koje se oslanja. U tom smislu bitno je naglasiti da ovakav pristup ne znači da se presuda kod izvođenja zaključaka o odlučnim činjenicama morala osvrnuti na svaki pojedinačni dokaz, te kako i na koji način ga je dovela u vezi sa ostalim dokazima, što se žalbama pogrešno potencira. Naime, prevashodno se traži da je pobijana presuda pobrojala i sadržajno iznijela one dokaze koji su od relevantnog značaja kod izvođenja zaključaka o odlučnim činjenicama. Dakle, sa aspekta formalne ispravnosti pobijane presude, Apelaciono vijeće nalazi da je pretresno vijeće iznijelo dovoljne i u svemu prihvatljive razloge za svoje stavove i činjenična utvrđenja osloncem na relevantne dokaze koji potkrijepljuju cjelinu stava koji je taj sud zauzeo, o čemu će detaljnije biti riječi u nastavku obrazloženja. U tom smislu, činjenica da je prvostepeni sud na osnovu određenih iskaza svjedoka i drugih provedenih dokaza, za pojedine optužene izveo zaključak o krivnji, a za druge nije, ni u kom slučaju ne znači da nije izvršio valjanu ocjenu dokaza, niti propustio obrazložiti navodne protivrječnosti. Naime, pobijana presuda se u svakom od svojih dijelova jasno očitovala o tome na koje dokaze se oslanja te zbog čega su isti temelj za određenu vrstu odluke, što ovo Vijeće u potpunosti prihvata. Pri tome, nema osnova isticati prigovore ocjene iskaza svjedoka, kako je to u žalbama pokušano, samo zato što ocjena tih iskaza i analiza provedena prilikom donošenja zaključka o istom ne odgovara jednoj od strana u postupku.

24. Apelaciono vijeće će na ovom mjestu još konstatovati neutemeljene žalbene tvrdnje da pobijana presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, kao npr. da ne obrazlaže osporeni kredibilitet svjedoka optužbe Stjepana Mitrovića. Međutim, a kako će to biti obrazloženo u kasnijim dijelovima ove odluke, prvostepeni sud se itekako bavio iskazom ovog svjedoka, svaki put preispitujući prigovore odbrane na tačnost njegovog kazivanja i uopšte kredibilitet njegovog svjedočenja. Čak je istom svjedoku posvećen i poseban podnaslov u pobijanoj presudi, „osporavanje kredibiliteta“ (334-344. paragrafi), pa

činjenica da vjerodostojnost iskaza ovog svjedoka ne odgovara tezi odbrane ne može dovesti u pitanje pravilnu ocjenu pretresnog vijeća, zasnovanu na potpunom zakonitom pravu suda na slobodnu ocjenu svakog dokaza pojedinačno i u međusobnoj vezi, shodno odredbama člana 15. ZKP BiH.

3. Bitna povreda iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH – nerazumljivost izreke presude

(a) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića

25. Branilac žalbom iznosi generalnu tvrdnju da je izreka pobijane presude manjkava jer ne sadrži subjektivni element, odnos optuženog prema radnji izvršenja i nastupjeloj posljedici.

26. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

27. Ovo Vijeće cijeni da izreka pobijane presude, suprotno žalbenim nastojanjima, ima dovoljno elemenata iz kojih crpi svijest optuženog Draškovića, a koji su kasnije u obrazloženju iste utemeljeni kroz obrazloženje same radnje izvršenja. Neosporno je da optuženi, kako je to pravilno utvrđeno pobijanom presudom postupa s umišljajem, hoće izvršenje djela kao i njegovu posljedicu, te je u skladu s tim u toku cijelog procesa ostvarenja krivičnog djela kao saizvršilac imao volju i mogućnost da odlučujuće utiče na tok zbivanja i realizovanja posljedice obuhvaćene umišljajem. S tim u vezi, za ovo Vijeće nije od odlučujućeg značaja definisanje radnje svakog od izvršilaca ponaosob, već isključivo dokazivanje njihovog djelovanja u cjelini inkriminisanog događaja, a kako su identificirani dokazima izvedenim na okolnosti predmetne inkriminacije. Sve radnje izvršenja optuženih su povezane načinom izvršenja, vremenom i mjestom učinjenja i obuhvaćene su jedinstvenim umišljajem, koji se ogleda u diskriminatornoj namjeri, što upućuje na zaključak da predmetna inkriminacija predstavlja jedno krivično djelo, zločini protiv čovječnosti.

4. Bitna povreda iz člana 297. stav 2. ZKP BiH

28. Branioци optuženih Ljiljana Mitrovića, Vukašina Draškovića i Gojka Stevanovića kroz svoje žalbe prožimaju i postojanje navodne bitne povrede iz člana 297. stav 2. ZKP BiH, povezujući to najčešće i sa već obrazloženom navodnom povredom tačke k) člana 297. stav 1. ZKP BiH.

29. Nalazeći istaknute prigovore neosnovanim, ovo Vijeće podsjeća da je potrebno najprije analizirati šta se ima smatrati bitnom povredom odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH. Naime, navedena zakonska odredba propisuje:

“Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.”

30. Polazeći od sadržaja navedene odredbe, i dovođenjem iste u vezu sa prigovorima odbrane, Apelaciono vijeće zaključuje da se u žalbama propušta obrazložiti od kakvog su uticaja ukazani propusti prvostepenog suda na zakonitost i pravilnost pobijane presude, da bi se potom moglo ocijeniti da li je navedeno bilo od bitnog uticaja. Samim tim faktički se ne bi ni moglo ispitati eventualno postojanje navedenih bitnih povreda odredaba krivičnog postupka.

B. POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

1. Opšti elementi krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ

BiH

(a) Žalba branioca optuženog Ljiljana Mitrovića

31. Žalбом se tvrdi da pravilna ocjena dokaza dovodi do samo jednog zaključka, da su se svi događaji odvijali u kontekstu oružanog sukoba. Pri tome, teza odbrane počiva na tvrdnji da optuženi Ljiljan Mitrović nema udjela niti u konkretnom oružanom sukobu, ni ličnom statusu, kao ni u navodnom statusu zamjenika komandira Interventne jedinice SJB Ugljevik. Nadalje, za žalbu je sporan i civilni status oštećenih u konkretnom slučaju. Također, žalba dovodi u pitanje radnje optuženog Mitrovića kao dio napada, tvrdeći da ne postoji *nexus*. Konačno, za ovu odbranu je sporno postojanje progona u konkretnom slučaju, s čim u vezi se ističe izostanak radnji sa diskriminatorском osnovom, pri čemu se iznose iskazi svjedoka koji potvrđuju korektnost u ponašanju optuženog Mitrovića.

(b) Žalba braniteljice optuženog Mile Vujevića

32. Odbrana tvrdi da na području sela Lokanj kao i širem području nije bilo širokog razmjera počinjenih djela, niti organiziranosti ili plana za napad. U tom kontekstu žalba ističe da prije ratnih dešavanja, a naročito poslije rata, na predmetnom području nije bilo Bošnjaka, te da je selo Lokanj kao i okolna mjesta bilo naseljeno isključivo srpskim stanovništvom. Sve što se dešavalo, prema stavu ove odbrane, desilo se omaškom, nepažnjom i slučajno, bez plana i organizovanosti, te da je povod bio pucanj i ubistvo starijeg pripadnika Lokanjske čete. Odbrana ističe da kod optuženog Vujevića nije postojala bilo kakva namjera, znanje ili plan, jer bi u tom slučaju isti već to rano jutro pretpostavio da će se nešto desiti, da će veća kolona Bošnjaka negdje krenuti, da će slučajno zalutati i omaškom skrenuti prema linijama VRS, a on ih spreman dočekati. Za ovu odbranu je sporan i civilni status oštećenih, u kom smislu ističe da iz dokaza očigledno proizilazi da se radilo o vojnicima, koji su bili naoružani ili ne, pripadali TO Armije BiH, sa namjerom da se uključe u oružane borbe.

33. Žalba osporava i postojanje elemenata progona u konkretnom slučaju, obrazlažući teoretski aspekt istog, akcentirajući da optuženi nije imao bilo kakvu značajniju ulogu

tokom rata, tako da ni s te strane nema osnova da se govori o učestvovanju istog u progonu bošnjačkog stanovništva.

(c) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića

34. Odbrana u žalbi osporava da je optuženi dio plana napada usmjerenog protiv bošnjačkog stanovništva, a ovakvu tvrdnju temelji na činjenici da tužilac nije pružilo dokaze da je isti bilo kada, čak ni jedan dan, bio pripadnik Lokanjske čete. U kritičnom periodu, prema tvrdnjama odbrane, optuženi Drašković nije bio pripadnik niti VRS, Policije MUP RS, niti bilo koje druge paravojne formacije. Odbrana generalno tvrdi da širokog i sistematičnog napada nije ni bilo. Žalba osporava i dokazanost progona u konkretnom slučaju, te u tom pogledu iznosi teorijske i praksom uspostavljene elemente istog, zaključujući da tužilac nije uložilo niti jedan konkretan dokaz za optuženog Draškovića, već se radi o dokazima objektivne prirode.

(d) Žalba branioca optuženog Gojka Stevanovića

35. Odbrana optuženog Stevanovića tvrdi da je dana 14.jula 1992. godine došlo do oružanog sukoba između naoružanog dijela kolone, pripadnika Armije BiH i branioca sela Lokanj, koji su pripadali Vojski Republike Srpske, odnosno Lokanjskoj četi. Odbrana zaključuje da se radilo o incidentu. Svoj stav žalba crpi iz iskaza svjedoka i to Đorđić Veljka, Manojlović Dragana, Marinković Duje, Marinković Milana, Hasanović Zekerijaha, Omerović Ismeta, Salkanović Harisa, Kahrimanović Avde, Ikanović Džemsada, Mehić Refika, Mujagić Sulje, Husić Mustafe, Mehić Hajrudina. U tom kontekstu žalba zaključuje da iz analize navedenih dokaza, a pogotovo iskaza svjedoka Mujagić Sulje, proizilazi da je ubistvo Đorđić Cvjetka bilo sasvim nepotrebno, jer je isti bio star, uz to razoružan, te nije predstavljao bilo kakvu ozbiljnu opasnost za učesnike kolone, a takav nerazuman čin je prouzrokovao kaos. Pozivajući se na iskaze svjedoka, pripadnika čete, odbrana ukazuje da je jasno kako se u nastavku kritičnog perioda vodio oružani sukob. Žalba je bezrezervnog stava da u konkretnom slučaju nije bilo nikakvog plana da policijske snage učestvuju u borbenim dejstvima na području sela Gornji Lokanj, pa je očigledno da su se na ovom području slučajno zatekli, te pomogli vojnicima u odbrani sela. Da ni četa Gornjeg Lokanja nije mogla planirati ni organizovati borbena dejstva, prema stavu odbrane, proizilazi iz nalaza i mišljenja vještaka vojne struke Boška Antića. Konačno, dajući svoje viđenje dokazne građe, žalba spori i status pripadnika kolone, ističući da su u koloni bile samo dvije žene i troje djece, dok su svi ostali učesnici bili pripadnici Armije BiH.

2. Zaključci Apelacionog vijeća

36. Apelaciono vijeće sve iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

37. Apelaciono vijeće cijeni da istaknuti žalbeni prigovori ne dovode u pitanje osnovanost činjeničnih utvrđenja iz prvostepene presude.

38. Naime, u kontekstu zločina protiv čovječnosti, „napad“ nije ograničen samo na upotrebu oružane sile, nego obuhvata i svako zlostavljanje civilnog stanovništva. Tako se u konkretnom u obrazac „rasprostranjenog“ ili „sistematskog“ napada kao opšteg elementa zločina protiv čovječnosti, mogu integrirati razni načini zabranjenog ponašanja. Stoga već na ovom mjestu, ukazuje se potpuno ispravnim zaključak prvostepenog vijeća da se širok i sistematičan napad navedenih atributa, utvrđenim činjenicama, materijalnim dokazima, kao i svjedocima optužbe, neosporno odvijao na teritoriji opštine Zvornik, području nastanjenim pretežno bošnjačkim stanovništvom, koje je tokom inkriminisanog perioda bilo svakodnevno izloženo raznim oblicima verbalnog, psihičkog i fizičkog terora. U tom kontekstu, izolirano poimanje ovog konteksta, koje odbrane optuženih svode samo na navodno incidentno djelovanje unutar oružanog sukoba, ostaje bez dovoljne logične, dokazne i razumne podloge.

39. Tako prvostepeni sud ukazuje da je još 27.12.1991. godine proglašena odluka o osnivanju srpske opštine Zvornik, da bi potom bila donesena odluka o formiranju privremene vlade Srpske opštine Zvornik, a zatim i Odluka o formiranju privremene vlade Srpske opštine Zvornik, SAO Semberija i Majevisa, koji akti u suštini predstavljaju ispunjenje instrukcija iz Uputstva o organizovanju i djelovanju organa srpskog naroda u Bosni i Hercegovini u vanrednim okolnostima, i to varijanta B – koja se odnosi na opštine gdje srpski narod nije u većini. Prvostepeni sud ovakve navode nadalje pravilno dovodi u vezu sa utvrđenim činjenicama, ali i materijalnim dokazima o uvođenju policijskog sata, te uspostavljanja barikada na cjelokupnoj teritoriji opštine Zvornik, kao i poduzimanju mjera za mobilizaciju i punu borbenu gotovost.

40. Da je na području opštine Zvornik od strane VRS-a postojao cilj da se protjera civilno stanovništvo nesrpske nacionalnosti kroz spektar krivično pravnih radnji, ovo Vijeće se uvjerilo iz navoda prvostepenog suda u paragrafu 224. pobijane presude. Pri tome, takve aktivnosti su pravilno dovele u vezu sa *tempore criminis* u paragrafu 225. pobijane presude. Ovakvi zaključci prvostepenog suda su potkrijepljeni i iskazima saslušanih

svjedoka, i to pripadnika Lokanjske čete, Zdravka Bojića, Veljka Đorđića, Dragana Tejića, Stjepana Mitrovića i Mladena Vojića, a za Apelaciono vijeće su indikativni navodi o uspostavljanju rovova, straže, te iseljavanju muslimanskog stanovništva.

41. Nakon detaljne analize činjeničnih utvrđenja pobijane presude vezano za postojanje širokog i sistematičnog napada, Apelaciono vijeće nema dileme da je, imajući u vidu opšte stanje, koje je vladalo u opštini Zvornik tokom inkriminisanog perioda, postojao napad koji je imao karakter sistematičnosti, pri čemu istom doprinosi i sam karakter i okolnosti izvršenog progona radnjom ubistva, u konkretnom slučaju, obzirom da do istog nije došlo nasumice. Ovo iz razloga jer su široko rasprostranjena djela nečovječnog postupanja prema civilnom stanovništvu bošnjačke nacionalnosti višestruko ponavljana prema istom ili sličnom obrascu zločina na području Zvornika.

42. Odbrane optuženih osporavaju da je u konkretnom predmetu ispunjeno obilježje postojanja širokog i sistematičnog napada, tvrdeći da se radilo o oružanom sukobu, u pokušaju da se predmetne inkriminacije kvalifikuju u okviru Ratnog zločina protiv civilnog stanovništva, i to po članu 142. KZ SFRJ. U suštini, stav odbrane o ovom pitanju utemeljen je na incidentu, i fokusu na događaj koji je prethodio predmetnoj inkriminaciji, kada je došlo do stradanja pripadnika srpske nacionalnosti. Međutim, ovo Vijeće cijeni da odbrana navedenom incidentu pridaje značaj opšteg konteksta koji nema potkrijepu u stvarnim dešavanjima. Nije sporno da se incident desio kao i da stradanje i jednog lica na bilo koji način nije prihvatljivo sa aspekta opštih pravila humanitarnog prava. Međutim, u konkretnom nije se radilo o djelovanju ozbiljne oružane formacije koja bi dovela u pitanje prethodno iznesene zaključke i ukazala da se u datom vremenskom periodu radilo o sukobljavanju dvije strane na isti način organizovane i opremljene. Na pravilnom tragu poimanja je i prvostepeni sud, kada u paragrafu 232. pobijane presude navodi:

„Međutim, činjenica da je kolona lica iz Teočaka krećući se prema slobodnoj teritoriji zalutala, odnosno skrenula sa planiranog pravca kretanja prema selu Lokanj, nije dovela u pitanje zaključak Vijeća da se kritičnog dana dogodio napad na bošnjačke civile i da je u tom napadu došlo do progona ubistvima zarobljenih civila za koje djelo su pojedini optuženi oglašeni krivim, te da su iste radnje preduzete u okviru širokog i sistematičnog napada, vojske i policije Republike Srpske usmjerenog protiv civilnog stanovništva bošnjačke nacionalnosti na nacionalnoj, etničkoj i vjerskoj osnovi na širem području teritorije opštine Zvornik. Činjenica da je prilikom sukoba pojedinih učesnika iz kolone sa pripadnicima VRS došlo do stradanja četiri osobe srpske nacionalnosti iz Lokanja, ne utiče na svijest optuženih Mitrovića, Vujevića, Draškovića i Stevanovića da njihove inkriminisane radnje, koje su se desile odmah nakon zarobljavanja velikog broja

civila, čine dio tog napada, a posebno imajući u vidu opšte stanje koje je vladalo u opštini Zvornik tokom inkriminisanog perioda, kao i činjenicu da je optuženim nakon što su učesnici kolone zarobljeni, veoma brzo postalo jasno da se radi o civilima bošnjačke nacionalnosti.“

43. Stoga, Vijeće se prilikom ocjene prirode i karaktera ovog sukoba koji odbrane ističu uvjerilo da se radilo o izolovanom incidentu, što je pravilnije tumačenje istog ako se uzme u obzir i kriterij šta se ima smatrati oružanim sukobom², kao i stavom da je u ovom kontekstu značajno uputiti na stav MKSJ: „...*prilikom utvrđivanja da li je došlo do napada na neko konkretno civilno stanovništvo, irelevantno je da je druga strana također počinila zverstva protiv civilnog stanovništva neprjatelja. To što je jedna strana izvršila napad na civilno stanovništvo druge strane, ne opravdava napad te druge strane na civilno stanovništvo one prve, a niti ne isključuje zaključak da su snage te druge strane zapravo svj napad usmjerile upravo na civilno stanovništvo kao takvo. Svaki napad na civilno stanovništvo neprjatelja je protivpravan i zločini počinjeni u okviru jednog takvog napada mogu se, ako su ispunjeni i svi drugi uslovi, okvalifikovati kao zločin protiv čovječnosti.*“³

44. Iz navedenog je jasno vidljivo da je prvostepeno vijeće dalo utemeljenu argumentaciju kako je u konkretnom tužilac dokazao egzistentnost opšteg elementa predmetnog krivičnog djela, pa Apelaciono vijeće kao neosnovane odbija žalbene prigovore odbrana optuženih da se radi o paušalnom zaključivanju od strane prvostepenog vijeća.

45. Što se tiče žalbenih prigovora odbrana upućenih prvostepenoj presudi po kojem tužilac nije dokazao postojanje *mens rea* na strani optuženih i *nexus* radnje u osnovi zločina sa opštim kontekstom, Apelaciono vijeće ima u vidu slijedeće.

46. Istražujući subjektivnu stranu zabranjenih radnji počinjenih od strane optuženih Mitrovića, Vujevića, Draškovića i Stevanovića, u pogledu postojanja sadržaja njihove svijesti koji upućuje ne samo na njihovo saznanje da zabranjene radnje koje preduzimaju predstavljaju dio širokog i sistematskog napada, nego i u pogledu postojanja njihove namjere za izvršenje progona na diskrimnatorskoj osnovi, prvostepeno vijeće se pravilno oslonilo na konkretne aktivnosti koje su optuženi preduzimali i na ono što im je nesumnjivo bilo poznato. U tom smislu, Apelaciono vijeće je cijenilo ispravnim stavove prvostepenog

² „oružani sukob postoji tamo gdje se pritjelo oružancj sili između država, ili produženom oružanom nasilju između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili između takvih grupa unutar jedne države“ (Presuda Žalbenog vijeća u predmetu protiv *Kunarca, Kovača i Vukovića*, od 12.06.2002. godine, paragraf 56.)

³ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu protiv *Kunarca, Kovača i Vukovića*, od 12.06.2002. godine, paragraf 87-88

suda iz paragrafa 236. i 268. pobijane presude, gdje je naglašeno da pojedinac ne mora biti upoznat sa pojedinostima napada, niti mora odobravati kontekst u kojem se čine njegova djela,⁴ već je dovoljno da optuženi razumiju opšti kontekst u kome su djelovali.⁵ S druge strane prvostepeni sud pravilno napominje da se postojanje diskriminatorne namjere može, u nedostatku direktnih dokaza, zaključiti iz okolnosti.⁶ Stoga je polazeći od ovakvih stavova prvostepeni sud i mogao izvesti ispravan zaključak u paragrafu 271. pobijane presude:

„Da su u počinjenju utvrđenih inkriminacija optuženi postupali sa diskriminatorskom namjerom jasno proizilazi iz iskaza svjedoka koji će biti detaljno elaborirani u daljem dijelu presude u kojem se obrazlaže zaključak Vijeća o krivici optuženih po pojedinim tačkama izreke presude. Kako će to jasnije biti vidljivo iz daljeg obrazloženja presude, Vijeće je nesumnjivo utvrdilo i da su optuženi sve inkriminisane radnje poduzimali isključivo prema oštećenim licima koja su bila bošnjačke nacionalnosti, odnosno njihov motiv je bio isključivo diskriminatorne prirode, obzirom da se radilo o civilima bošnjačke nacionalnosti iz Teočaka koji su preko šireg područja Lokanja pokušali da pređu ka slobodnoj zborničkoj teritoriji.“

47. S tim u vezi, prvostepeni sud je pri ovakvom zaključivanju u paragrafima 252-263. posebnu pažnju obratio i na uloge i aktivnosti optuženih tokom inkriminisanog dešavanja, naglašavajući i polažući dokaze o tome da je optuženi Mitrović bio aktivni policajac, dok su optuženi Vujević i Stevanović bili pripadnici VRS Lokanjske čete, pri čemu optuženi Drašković ne ispunjava formalni aspekt pripadnosti vojnoj ili policijskoj strukturi, ali prema neospornim dokazima, tada naoružan djeluje sa pripadnicima Lokanjske čete.

48. Potrebno je naglasiti da krivična odgovornost niže rangiranih direktnih počinitelja zločina protiv čovječnosti počiva na njihovom svjesnom učešću u široko rasprostranjenom ili sistematskom napadu usmjerenom protiv civilnog stanovništva, kroz izvršenje predmetnog krivičnog djela. Osuđujućom presudom izrečenom takvim licima za zločin protiv čovječnosti, ne pripisuje se odgovornost za sâm napad, niti se njome implicira kolektivna odgovornost za sve zločine počinjene u okviru napada.

49. Shodno tome, protivno navodima odbrana optuženih, da bi se ustanovilo da je optuženi svjesno djelovao u sklopu široko rasprostranjenog ili sistematskog napada

⁴ Vidjeti Tužilaštvo protiv Limaja i dr, *Presuda Pretresnog vjeća od 30. XI 2005. god.*, MKSJ, IT-03-66, , par. 190.

⁵ Vidjeti Tužilaštvo protiv Kordića i Čerkeza, *Presuda Pretresnog vjeća od 26. II 2001. god.*, MKSJ, IT-95-14/2-T, par. 185.

⁶ Tužilac protiv Kordića i Čerkeza, *Presuda žalbenog vjeća od 17. XII 2004. god.*, MKS, IT-95-14/2-A, §675.

usmjerenog protiv civilnog stanovništva, nije neophodno, niti se to na bilo koji način podrazumijeva, dokazati da je optuženi odgovoran za taj napad. Stoga bi bilo nelogično tvrditi da se optuženi ne može osuditi za zločin protiv čovječnosti, zbog toga što primarnu odgovornost za napad, u sklopu kojeg je optuženi počinio radnje za koje se tereti, snose civilne i vojne vlasti sa većim stepenom odgovornosti. Apelaciono vijeće podsjeća da se "ovaj uslov [široko rasprostranjeni ili sistematski napad] odnosi jedino na napad, a ne na pojedinačna djela optuženog."⁷ Riječ "široko rasprostranjen" odnosi se na široke razmjere napada i broj osoba koje su njegova meta; dok se riječ "sistematski" odnosi na organizovani karakter nasilnih djela i slabu vjerovatnost da su počinjena nasumice.⁸ Čak i izolovani događaj, ako je povezan sa široko rasprostranjenim i sistematskim napadom, može se okvalifikovati kao zločin protiv čovječnosti.⁹ "Djela [optuženog] ne moraju biti izvršena u samom tom napadu, pod uslovom da su u dovoljnoj mjeri povezana s tim napadom"¹⁰. Na primjer, Pretresno vijeće u predmetu *Kunarac* konstatovalo je da zločin počinjen nekoliko mjeseci poslije napada ili nekoliko kilometara dalje od mjesta glavnog napada ipak može predstavljati dio napada, pod uslovom da je s njim u dovoljnoj mjeri povezan na drugi način.¹¹

50. Stoga je potpuno opravdan stav prvostepenog suda da činjenica da je odmah nakon zarobljavanja, po kratkom postupku i u neposrednoj blizini mjesta zarobljavanja pobijeno odnosno strijeljano oko 67 civila bošnjačke nacionalnosti, čije ubistvo je trajalo više sati, nesporno ukazuje da se radi o napadu na civile, tj. inkriminaciji učinjenjenoj u sklopu širokog i sistematskog napada koji je bio usmjeren protiv bošnjačkih civila, kao i da takav nesrazmjeran odnos ubijenih zarobljenika prema ubijenim pripadnicima VRS u Lokanju (ukupno četiri) nema drugu konotaciju, kao i objašnjenje. Pri tome, gore navedeni optuženi su pri izvršenju djela imali diskriminatorску namjeru pošto su bili potpuno svjesni da su vršili progon civila ubistvima zbog njihove nacionalne, etničke i vjerske pripadnosti (paragraf 258. i 259. pobijane presude). Navedeno je za ovo Vijeće u potpunosti prihvatljivo, što će biti jasno i iz obrazloženja ove presude u kojoj će se dati analiza pobijane odluke povodom radnje u osnovi zločina, što će konačno utemeljiti postojanje

⁷ *Tužilac protiv Miroslava Derorjića*, IT-02-61-A, Presuda, 20. juli 2005. godine, paragraf 109; *Tužilac protiv Danja Kordića i Marja Čerkeza*, IT-95-14/2-A, Presuda, 17. decembar 2004. godine, paragraf 94.

⁸ Presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Kordić i Čerkez*, paragraf 94.

⁹ *Tužilac protiv Tihomira Blaškića*, IT-95-14-A, Presuda, 29. juli 2004. godine, paragraf 101.

¹⁰ *Tužilac protiv Fatmira Limaža i dr.*, IT-03-66-T, Presuda, 30. novembar 2005. godine, paragraf 189.

¹¹ *Tužilac protiv Dragojuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića*, IT-96-23-T i IT-96-23/1-T, Presuda, 22. februar 2001. godine. Vidi takođe *Tužilac protiv Radoslava Brđanina*, IT-99-36-T, Presuda, 1. septembar 2004. godine, paragraf 132.

umišljaja optuženih i njihovog *nexusa* radnje u osnovi zločina sa opštim kontekstom u kritičnom periodu.

Civilni status žrtava

51. Apelaciono vijeće je detaljno analiziralo svojstvo oštećenih lica u ovom predmetu, nalazeći da je ovo pitanje bilo indikativno za odbrane optuženih, pri čemu isto predstavlja i bitan element predmetnog krivičnog djela. Međutim, Vijeće cijeni da je prvostepeni sud dao valjane razloge u pogledu svojstva oštećenih lica, kao i osvrt na sve one okolnosti koje se tiču oštećenih, navodnog naoružanja pojedinih od njih, ali je u konačnici pravilno zaključilo da su oštećeni uživali zaštitu shodno članu 3. Konvencije.

52. Naime, odbrane su tokom prvostepenog postupka, kao i u samim žalbama, previdjele da sama činjenica kako su pojedini od učesnika kolone nosili izvjesno oružje ili vojne uniforme, istima ne oduzima civilni status, niti umanjuje obavezu optuženih da prema njima postupaju u skladu sa međunarodnim humanitarnim pravom, a naročito ne opravdava njihovo konačno poduzimanje zločina i ubijanje istih. Za Apelaciono vijeće su značajni navodi prvostepenog suda u paragrafima 246. i 247. pobijane presude, u kojima se detaljno obrazlaže civilni status žrtava, gdje je naročito upečatljiv iskaz svjedoka S-10 *“da se čulo kako neko iza drveća pita „Ko je? Gdje ste pošli?“, a da je neko iz kolone rekao: „pustite nas mi smo civili“¹², nakon čega je došlo do zarobljavanja, a među zarobljenim su bile i žene i djeca, tako da je civilni karakter te najbrčnije grupe odmah po zarobljavanju učesnika kolone bio očigledan, tj, bilo je jasno da se u najvećem brčju radilo o civilima.“*

53. Osim toga, za ovo Vijeće je značajno da iz nalaza i mišljenja vještaka patologa Zdenka Cihlarža, zatim svjedoka Senije Bubić, kao i svjedoka oštećenih koji su vršili prepoznavanje svojih najbližih, te brojne materijalne dokumentacije, među kojom je i video snimak razmjene, zapisnici o identifikaciji, sudsko medicinska ekspertiza, rješenja o utvrđivanju smrti, van razumne sumnje proizilazi da je kritičnog dana ubijeno oko 67 civila bošnjačke nacionalnosti koji su 14.07.1992. godine iz Teočaka krenuli u koloni ka slobodnoj zborničkoj teritoriji, pretežno obučeni u civilna odjela i bez naoružanja.

¹² Transkript od 19.10.2015. godine, str 51

54. U ovom kontekstu Apelaciono vijeće cijeni da iz radnje u osnovi zločina, kako će to biti u nastavku obrazloženo, proizilazi da su se optuženi koristili svojom dominacijom i moći, sa jedne strane, i bespomoćnošću nezaštićenih ljudi, te činjenica same realizacije konačnog zločina, dokazuje da su oštećeni bili u potpuno podređenom položaju i onemogućeni u bilo kakvom otporu, što implicira njihov status kao zaštićene kategorije. Na pravilnom tragu ovakvog stava je i prvostepeni sud kada u paragrafu 248. pobijane presude zaključuje:

„Navedeni zaključak je opravdan i sa stanovišta sudske prakse MKSJ, gdje se smatra da „za utvrđivanje položaja žrtve kao civila, valja uzeti u obzir prije njenu konkretnu situaciju u trenutku počinjenja zločina, nego njen status”¹³, što je i cijanjeno u konkretnom slučaju, pa je tako nesporno utvrđeno da je u vrijeme počinjenja zločina najveći broj oštećenih bio nenaoružan, nije pružao otpor, nije učestvovao u neprijateljstvima niti je nosio uniformu, niti su na bilo koji način poduzeli aktivno učešće u borbi. Stoga je Vijeće van razumne sumnje utvrdilo da su oštećeni, u vrijeme počinjenja djela, imali status civila.“

55. Dakle, u konkretnom slučaju nema sumnje da se radilo o zaštićenoj kategoriji stanovništva, koja je uživala zaštitu shodno međunarodnom humanitarnom pravu, te da je težina zločina upravo neosporna i sa ovog aspekta, likvidacije civila koji u tom momentu za optužene nisu predstavljali bilo kakvu prijetnju. Prisustvo zanemarljivog broja naoružanih lica ne može oduzeti civilni status licima koja su se nalazila u koloni.

Progon

56. Kako branioci optuženih saglasno ističu da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni elementi postojanja progona, kao specifične radnje u osnovi zločina protiv čovječnosti, ovo Vijeće je isto posebno izdvojilo, iako se u prethodnom dijelu već dotaklo i ovog pitanja.

57. Apelaciono vijeće ukazuje da pravilno tumačenje odredbe člana 172. stav 1. tačka h) KZ BiH ukazuje da se djelo progona može učiniti svim radnjama koje, u cjelini predstavljaju namjerno i teško, međunarodnom pravu suprotno, uskraćivanje osnovnih prava, zbog pripadnosti skupini ljudi ili zajednici.

58. Sama gruba i flagrantna uskraćivanja temeljnih ljudskih prava mogu predstavljati zločine protiv čovječnosti, a progonom dodatno, da su izvršena sa diskriminatornom namjerom. Pojedinačne krivične radnje možda ne moraju zadovoljiti ovaj standard ukoliko

¹³ MKSJ, predmet Blaškić, presuda pretresnog vijeća od 03.03.2000. godine, para. 214.

se krivično djelo posmatra izolovano. U pogledu krivičnog djela progona, krivične radnje se moraju posmatrati u cjelini i zajedno moraju zadovoljiti ovaj standard. (*Bundalo*)¹⁴

59. Vijeće zaključuje da je utvrđeni zločin počinjen sa diskriminatornom namjerom i predstavlja teško lišavanje osnovnih ljudskih prava u suprotnosti sa međunarodnim pravom, te da su sve žrtve bošnjačke nacionalnosti. Navedeno ukazuje da su opisane radnje imale za cilj upravo diskriminaciju-tretiranje žrtve drugačije i to po osnovu nacionalne i vjerske pripadnosti.

60. U tom smislu ovo Vijeće cijeni da je prvostepeni sud u paragrafima 264-271. pobijane presude iznio pravilna razmatranja o progonu uopšte, pri čemu u paragrafu 271. navodi sljedeće:

„Da su u počinjenju utvrđenih inkriminacija optuženi postupali sa diskriminatorskom namjerom jasno proizilazi iz iskaza svjedoka koji će biti detaljno elaborirani u daljem dijelu presude u kojem se obrazlaže zaključak Vijeća o krivici optuženih po pojedinim tačkama izreke presude. Kako će to jasnije biti vidljivo iz daljeg obrazloženja presude, Vijeće je nesumnjivo utvrdilo i da su optuženi sve inkriminisane radnje poduzimali isključivo prema oštećenim licima koja su bila bošnjačke nacionalnosti, odnosno njihov motiv je bio isključivo diskriminatorne prirode, obzirom da se radilo o civilima bošnjačke nacionalnosti iz Teočaka koji su preko šireg područja Lokanja pokušali da pređu ka slobodnoj zvorničkoj teritoriji.“

61. Da prvostepeni sud izneseno u nastavku obrazloženja radnji u osnovi zločina i dodatno analizira, ukazuje, između ostalih, paragraf 289. pobijane presude u kojem se precizira:

„Svjedok „S-4“ je dalje izjavio da su ubrzo dotrčala još četiri ili pet vojnika koji su bili u košuljama JNA, neki u maskirnim uniformama, a kako je vrijeme odmicalo sve ih je više i više pristizalo. Svjedok Sead Mujkanović je izjavio, a što su potvrdili i drugi saslušani svjedoci iz kolone, da su zarobljene civile tada počeli da udaraju i maltretiraju, tjerajući ih da se međusobno tuku. Sve vrijeme su ih vrijeđali na diskriminatornoj osnovi upućujući im psovke koje se odnose na „balije“, „majku tursku“, „izrode“, „Aliju“ i slično. Nakon toga su im vezali ruke žicom iza leđa, toliko jako da su im poplavile.“

62. Stoga, ovo Vijeće cijeni kako nema dilema da u konkretnom slučaju postoje elementi progona, koji se zaista preklapaju sa opštom namjerom iz predmetnog krivičnog djela zločini protiv čovječnosti, koja sama po sebi ima elemente diskriminatorne namjere.

¹⁴ Presuda Apelacionog vijeća u predmetu *Bundalo* i dr. broj: X-KRŽ-07/419 od 28.01.2011. godine.

Međutim, ipak u konkretnom slučaju sam način izvršenja djela, počev od tvrdnji očekivanja da će uskoro doći kolona Bošnjaka, izraza koji se prožimaju kroz pobijanu presudu, kao što su navodi „turci su u selu“, te konačno gore citirani paragraf o upućenim psovka, impliciraju veći stepen takve diskriminatorne namjere od one koja je inkorporirana u samo biće krivičnog djela zločini protiv čovječnosti, zbog čega se ima pravilno kvalifikovati kao progon, kako je to i učinio prvostepeni sud.

3. Radnje u osnovi zločina

(a) Žalba branioca optuženog Ljiljana Mitrovića

63. Prije svega, branilac ističe da je prvostepeni sud zaključak o tome da je Ljiljan Mitrović bio *de facto* zamijenik komandira Interventne jedinice SJB Ugljevik izvelo iz iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića, koji odbrana ocjenjuje nepouzdanim, jer u to vrijeme isti nije ni poznao optuženog Ljiljana Mitrovića. U tom kontekstu, odbrana se poziva i na mnogobrojne dokaze objektivne prirode, koje je izvela o statusu optuženog Mitrovića.

64. Nadalje, za ovu odbranu je sporno i vrijeme dolaska pripadnika Interventne jedinice SJB Ugljevik, te se osporavaju tvrdnje svjedoka Stjepana Mitrovića, ukazujući i na neodređene iskaze svjedoka Jovana Gajića, Slavka Stevića i Zdravka Bojića o ovom pitanju. Žalba tvrdi da svjedoku Stjepanu Mitroviću optuženi Ljiljan Mitrović nije mogao govoriti o tome da kritičnim putem treba proći grupa važnih ljudi iz Teočaka, te da optuženi ni u kom slučaju s ovim svjedokom nije išao u bilo kakvo izviđanje terena.

65. Branilac optuženog Mitrovića u nastavku žalbe detaljno iznosi tezu odbrane i viđenje ove krivičnopravne stvari, prevashodno tvrdeći da osim svjedoka Stjepana Mitrovića, niko od ukupno saslušanih 139 svjedoka, nije naveo kako je vidio ili čuo da je optuženi Ljiljan Mitrović bio prisutan na licu mjesta gdje su se nalazili zarobljeni učesnici kolone, niti su izjavili da je optuženi Mitrović vršio razdvajanje zarobljenih lica. U tom kontekstu, žalba precizira da prvostepeni sud zanemaruje činjenicu da su svi saslušani svjedoci pripadnici Interventne jedinice SJB Ugljevik, osim svjedoka Mitra Tomića, Milorada Mičića i Radosava Nikolića, davali iskaze na navedene okolnosti i to u vrijeme istrage kada niko od njih nije mogao ni znati da će Mitrović biti optužen predmetnom optužnicom, čime temelji zaključak da ovi iskaze nisu niti pogodovali tezi odbrane. Prema

tvrdnjama žalbe, neki od svjedoka Interventne jedinice, kao što su Ivan Stevanović zv. Irac, Žarko Tomić, Zoran Jagodić, Pero Ignjatović, Borisav Petrović, Milan Ilić, Miladin Radovanović i Mitar Tomić, bili su prisutni na licu mjesta gdje su se nalazili zarobljeni učesnici kolone i prilikom davanja iskaza iznijeli su neposredna saznanja o zarobljavanju ovih lica, njihovom izdvajanju, pretresu, pucanju u vazduh i odvođenju manje grupe izdvojenih učesnika kolone pred komandu u centru sela Lokanj, u kojim radnjama su neki od navedenih svjedoka i sami učestvovali.

66. Za tezu odbrane je najrelevantniji svjedok Ivan Stevanović¹⁵, čiji iskaz se u žalbi detaljno izlaže i analizira, u konačnici navodeći kako je pogrešan zaključak prvostepenog suda da je svjedok u svom opisu događaja svjesno izostavio ime optuženog Mitrovića, kao i radnje koje je ovaj tada preduzimao. Dajući značaj iskazu ovog svjedoka, odbrana posebno ističe da je ovaj iskaz saglasan s iskazima svjedoka koji su bili s njim zajedno u grupi u vrijeme relevantnih dešavanja.¹⁶ Stoga, upoređujući iskaze ovih svjedoka i svoju tezu viđenja kritičnog događaja, odbrana tvrdi da je, suprotno tome, ocjena iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića, S-7, S-8 i S-9, kao i svjedoka Vojislava Zelenovića, pogrešna i proizvoljna, kao i konačan zaključak suda o odgovornosti optuženog Ljiljana Mitrovića. U tom smislu, odbrana iznosi analizu iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića, S-7, S-8, S-9 i Vojislava Zelenovića, posebno se baveći iskazom svjedoka Stjepana Mitrovića, te zaključuje da razlika u iskazima svjedoka pripadnika Interventne jedinice Ugljevik i ovog svjedoka, nije rezultat zamjene identiteta optuženog Mitrovića, nego se radi o lošoj namjeri ovog svjedoka prema optuženom.

67. Pored pitanja uopšte prisustva optuženog Ljiljana Mitrovića kritične prilike, odbrana se u posebnom dijelu žalbe bavi zaključcima prvostepenog suda o strijeljanju jednog od učesnika kolone, odnosno konkretnom radnjom za koju je isti i oglašen krivim, tvrdeći da je pogrešan i proizvoljan zaključak prvostepenog suda da je kritične prilike došlo do lišenja života jednog od zarobljenih lica po naredbi optuženog Ljiljana Mitrovića. Okosnicu i ovog dijela žalbe predstavlja osporavanje iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića. Nakon analize dokazne građe, žalba tvrdi da se ne može izvesti zaključak kako je izdvojeni zarobljenik ubijen na licu mjesta gdje su zarobljeni i učesnici kolone, u kom kontekstu se poziva na načelo *in dubio pro reo*, kao i standard van razumne sumnje.

¹⁵ U žalbi se analizira iskaz ovog svjedoka na stranama 19-25.

68. Iako kroz cijelu žalbu odbrana prožima osporavanje kredibiliteta i uopšte tačnosti kazivanja svjedoka Stjepana Mitrovića, žalba se u posebnom dijelu na stranama 54-63. bavi okolnostima kojima pravda stav o neprihvatljivosti njegovog iskaza, konačno zaključujući da je isti iskaz nepouzdan, nevjerodostojan, te nepotkrijepljen bilo kojim drugim relevantnim dokazom.

(b) Zaključci Apelacionog vijeća

69. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

70. Analizom žalbenih prigovora u pogledu ove tačke izreke pobijane presude, Apelaciono vijeće zaključuje da je fokus odbrane optuženog Mitrovića na osporavanju kredibiliteta svjedoka Stjepana Mitrovića, što čini na više načina, bilo da ga dovodi u vezu sa drugim, za odbranu bitnim svjedocima, bilo da njegov iskaz sam po sebi smatra nepouzdanim i netačnim. Pri tome, osim navedenog, odbrana analizirajući iskaze i drugih svjedoka na kojima je utemeljena prvostepena presuda, vrši jednostranu ocjenu dokazne građe, pokušavajući pravilne zaključke prvostepenog suda jednostrano zamijeniti tezom odbrane, fokusirajući se na iskaze onih svjedoka koji navodno isto i potkrijepljuju. Međutim, ovo Vijeće nalazi da su takva nastojanja odbrane odraz jednostrane ocjene dokaza, a sve sa ciljem umanjenja odgovornosti optuženog Mitrovića, zbog čega prihvata zaključak prvostepenog suda da je, van razumne sumnje, dokazano da je optuženi počinio krivičnopravne radnje pobliže opisane u izreci pobijane presude.

71. Kada ovako zaključuje, ovo Vijeće prevashodno cijeni da je prvostepeni sud u pobijanoj presudi iznio detaljnu analizu dokaza, baveći se upravo i iskazima svjedoka koje odbrana u žalbi potencira, pa činjenica da ishod takve ocjene nije potvrdio tezu odbrane, prvostepenu presudu ne može činiti manjkavom kako to žalba poprima.

72. S tim u vezi, Apelaciono vijeće primjećuje da je prvostepeni sud prije svega riješio sporno pitanje svojstva i statusa optuženog Mitrovića u kritičnom periodu, da bi potom hronologijom slijeda događaja u korelaciji sa dokaznom građom, iznio činjenična utvrđenja o njegovoj krivnji. Prvostepeni sud tako analizom provedenih dokaza, te posebno suprotstavljanjem dokaza na kojima insistira odbrana, u pogledu statusa optuženog, u

¹⁶ U žalbi se daje detaljan osvrt na iskaze svjedoka Borislava Petrovića, Zorana Jagodića, Mitra Tomića, Milana Ilića, Miladina Radovanovića, Žarka Tomića, Pere Ignjatovića, Mikana Jovića, Radosava Nikolića, Vojislava Zelenovića, Slavka Mirkovića, Zdravka Simića i optuženog Gorana Maksimovića.

paragrafima 252-257. iznosi pravilne zaključke koje Apelaciono vijeće u potpunosti prihvata. Da je optuženi Mitrović kritične prilike bio *de facto* zamjenik komandira Interventnog voda, što će se kasnije pokazati i kroz način same radnje izvršenja predmetne inkriminacije, koja utvrđenja prihvata i Apelaciono vijeće, kako je to i navedeno u paragrafu 257. pobijane presude, gdje se, između ostalog, navodi:

„Obrana je insistirala da je optuženi Mitrović zamjenik komandira postao tek kasnije, pozivajući se na uložene dokaze¹⁷, te na iskaze svjedoka, pripadnika Interventne jedinice, kao i načelnika policije, koji su tvrdili da optuženi Mitrović nije bio zamjenik komandira interventne jedinice SJB Ugljevik. Međutim, Vijeće je na osnovu uvedenih materijalnih dokaza utvrdilo da je optuženi Mitrović postao zamjenik komandira Posebne jedinice policije (PJP) Centra javne bezbjednosti Bijeljina 1994. godine, koja jedinica nema nikakve dodirne tačke sa interventnom jedinicom SJB Ugljevik koja je faktički postojala u kritično vrijeme i čiji su pripadnici bili u Lokanju. Dakle, u konkretnom radi se o potpuno različitim policijskim jedinicama. To što je optuženi znatno kasnije postao zamjenik komandira PJP CJB Bijeljina ni u kom slučaju ne znači da nije prethodno bio zamjenik komandira Interventne jedinice SJB Ugljevik. Naime i iz iskaza svjedoka Vinka Lazića proizilazi da je Mitrović prije pristupanja u Interventnu jedinicu bio rukovodni radnik na jednom od važnijih punktova na Termolektrani Ugljevik, a koju funkciju je optuženi i naveo u svom personalnom upitniku, tačnije da je bio vođa sektora, ali je odmah posle toga naveo i funkcije pomoćnika komandira, zamjenika komandira pa komandir, ne navodeći tačno koje jedinice, ali iz iskaza gore navedenih svjedoka proizilazi da je to bio u interventnoj jedinici SJB Ugljevik.“

73. Za Apelaciono vijeće nadalje nisu sporne ni okolnosti dolaska pripadnika Interventne jedinice SJB Ugljevik u Lokanj, što proizilazi iz detaljne analize iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića, Jovana Gajića, Zdravka Bojića i svjedoka S-5, koje pobijana presuda detaljno obrazlaže. Tako pobijana presuda ističe da su pripadnici Interventne jedinice SJB Ugljevik najmanje dva dana prije predmetne inkriminacije došli u selo Lokanj, pri čemu je indikativno da je optuženi Ljiljan Mitrović već imao određena saznanja da će iznad sela proći neka važna lica iz mjesta Teočak, koja utvrđena činjenična pojedinost dodatno implicira njegovu svijest o daljnjim dešavanjima i planu realizacije očekivanih radnji izvršenja. Da svjedok Stjepan Mitrović daje tačna saznanja u vezi okolnosti dolaska pripadnika Interventne jedinice, kao i okolnosti direktno vezanih za optuženog Ljiljana Mitrovića, uključujući i prethodno iznesena saznanja o prolasku važnih lica, za Apelaciono vijeće potvrđuje činjenica da je svjedok Mitrović bio dežurni u komandi Lokanjske čete 12-14.07.1992. godine, da je imao susret sa policijom iz Ugljevika, kao i da je upoznao

komandira i njegovog zamjenika. Kako i optuženi Goran Maksimović potvrđuje da je te prilike upoznao optuženog Stjepana Mitrovića, a da i drugi svjedoci, kao što su Jovan Gajić, Slavko Stević, Zdravko Bojić i S-5, potvrđuju navode o dolasku policije dva dana prije, onda nema sumnje da je trebalo pokloniti vjeru kazivanju svjedoka Mitrovića, koji očigledno iznosi tačan i precizan slijed događaja.

74. Nadalje, Apelaciono vijeće nalazi da prvostepeni sud na osnovu iskaza svjedoka – učesnika kolone, pravilno crpi činjenične pojedinosti o pravcu kretanja kolone, kao i incidentu obračuna sa stražom. Navedeno je značajno kako radi daljnjeg toka događaja, tako i radi ocjene daljnjeg iskaza svjedoka Mitrovića, koji potvrđuje da je kao dežurni bio obavješten o incidentu, kao i da je otišao u pravcu pucnjave gdje vidi i Ljiljana Mitrovića. Da nije sporna identifikacija optuženog Ljiljana Mitrovića, a samim tim i činjenica da je isti bio u kritično vrijeme na kritičnom mjestu, ovo Vijeće se uvjerilo iz paragrafa 285. pobijane presude, gdje se navodi: opisujući kako je znao da je u toj grupi bio i Ljiljan Mitrović, svjedok je izjavio: *„znači prepoznao sam tog čovjeka s kojim sam se znao ranije, družio na izviđanju i onda smo se dogovarali, on je mene zvao da dođem rjemu, a ja sam rjega zvao da dođe meni pošto ljudi koji su odveli Ljiljana i policajce na lice mjesta po naredbi komandira čete, Radivoja Đorđića odnosno tadašnj... odnosno bivšeg komandira čete, nisu bili svima, meni je nešto tu bilo sumnjivo, nisam smio da im priđem dole, pa smo se dogovorili sa mimikom, odnosno sa rukama, sa grimasama da idem naprijed prema, prema mjestu ako smo čuli jauke koji su dolazili”*¹⁸

75. Također, u kontekstu tačnosti iskaza svjedoka Mitrovića, govori i činjenica da je njegov iskaz potkrijepljen i u dijelu navoda o pretresu terena, toku zarobljavanja Bošnjaka civila učesnika kolone, okupljanju ljudi iz sela Lokanja, i to iskazima svjedoka S-9, S-8, S-10, S-11, S-4, Seada Mujakovića. Pri tome, da je svjedok Stjepan Mitrović iznio tačna saznanja i o tome da su Slavko Perić i Cvjetko Popadić, po naredbi Radivoja Đorđića, doveli zarobljenike kod bazena i predali ih Radovoju Đorđiću, potvrđuje i iskaz svjedoka S-7, kako to navodi pobijana presuda, što Apelaciono vijeće dovodi do neospornog zaključka da prvostepeni sud, suprotno nastojanjima odbrane, nije imao razloga ne pokloniti vjeru iskazu svjedoka Stjepana Mitrovića i u dijelu potpunog inkriminisanja optuženog Ljiljana Mitrovića. Pri tome, za Apelaciono vijeće je odlučno da je odbrana optuženog Ljiljana Mitrovića, imala priliku unakrsno ispitati svjedoka Stjepana Mitrovića, te pred prvostepenim

¹⁷ T-77-T-89

sudom već na taj način predočiti svoje viđenje ocjene ovog iskaza, pa činjenica da osporavanje dokazne vrijednosti iskaza istog nije bilo uspješno, ne daje osnov za osporavanje pravilnih zaključaka prvostepenog suda. U tom smislu za ovo Vijeće je značajna i dosljednost kazivanja svjedoka Stjepana Mitrovića, koji na pokušaj diskreditacije od strane odbrane optuženog, kako to proizilazi iz paragrafa 292. pobijane presude, ostaje decidan u svom viđenju kritičnog događaja, te u kontekstu činjenice da je upravo optuženi Ljiljan Mitrović vršio izdvajanje zarobljenih lica, i to naredbodavno, ističe sljedeće: „*Jesam siguran da je Ljiljan Mitrović izdvajao te .jude...n.je bio jedini, al' je bio znači naredbodavan, bio je iznad ostali,*“¹⁹ što je prvostepeni sud pravilno prihvatio kao uvjerljivo i vjerodostojno svjedočenje i na osnovu istog utvrdilo da je Ljiljan Mitrović bio jedan od policajaca koji se nalazio na licu mjesta, kod zarobljenih lica i da je učestvovao u izdvajanju jedne grupe zarobljenika.²⁰

76. Stoga, Apelaciono vijeće nema dileme niti u ispravnost zaključaka prvostepenog suda kojima se finalizira radnja u osnovi zločina koju čini optuženi Ljiljan Mitrović, kada nesumnjivo iz grupe zarobljenika izdvaja jedno lice i naređuje njegovo strijeljanje. Iako su i ove okolnosti većinski zasnovane na iskazu svjedoka Stjepana Mitrovića, kojeg žalba višestruko osporava, ovo Vijeće cijeni da iz dosljednosti njegovog kazivanja, kao i činjenice da su različite popratne okolnosti i činjenične pojedinosti koje ovaj svjedok iznosi, potkriljepljene iskazima i drugih svjedoka, nema sumnje da se kriminalni događaj desio upravo na opisani način, te da je akter istog van razumne sumnje optuženi Ljiljan Mitrović. Analizirajući pobijanu presudu u ovom dijelu polaganja činjeničnih zaključaka, Apelaciono vijeće ponovo zapaža svestranu ocjenu iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića, gdje prvostepeni sud sagledava njegov iskaz kako kroz direktno, tako i unakrsno ispitivanje od strane odbrane, a naročito njegovo suočavanje sa iskazom iz istrage, nakon čega pravilno obrazlaže sljedeće (paragraf 302. pobijane presude):

„Osim toga, prilikom ocjene vjerodostojnosti iskaza svjedoka Mitrovića vezano za predmetnu okolnost, Vijeće je posebno cijeno i dio njegovog iskaza u kojem je pojasnio da je na zapisnik u istrazi izjavio da je 70% siguran da je Ljiljan Mitrović izdavao naredbe jer: *„ja sam počeo u međuvremenu posl.je te izjave, odnosno u toku te izjave da radim u, u Ug.jeviku gdje gospodin Ljiljan Mitrović i živi, pritisak .judi kcji poznaju lično, znači odnose u polic.ji u tcj grupi .judi kcji su poznavali mene su me uvjerali da a, a naredbe izdavo nekakav (nejasno) kcji kažu može*

¹⁸ Transkript od 04.07.2016. godine, nisu numerisane stranice transkripta

¹⁹ Transkript od 04.07.2016. godine, nisu numerisane stranice transkripta

²⁰ strana 87. i 88. pobijane presude.

da bude a veoma sličan gospodinu Ljijanu pa sam ja tu doveo sebe u pitar,je, odnosno svcju, svcju, svcje svjedoč,je u pitar,je da li ja možda nisam pogr,ješio zbog (nejasno) da je bo,je 100 .judi krivih na slobodi, nego prav u zatvoru. Tako da sam negc,je možda korigovo sebe baš na osnovu tog pritiska javnosti iz Ug,jevika kc,ji su me uvjeravali da Ljijan Mitrović n,je naređivao nego nekakav Irac tamo kc,ji je bio r,jegov saradnik u polic,ji. A ono što sam ja sigurno vidio gore, vidio sam Ljijana Mitrovića, danas bi si... bio siguran u to znači rekao bi opet 100% da je, da je naredbe izdavao Ljijan Mitrović u ime te grupe policajaca.”²¹

77. U kontekstu ocjene iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića, Apelaciono vijeće se uvjerilo u ispravnost zaključaka prvostepenog suda i iz paragrafa 297. pobijane presude, gdje se njegov iskaz dovodi u vezu sa iskazima svjedoka S-9 i S-8, koji činjenične pojedinosti ubistva jednog zarobljenika, opisuju na saglasan način. Potom, prvostepeni sud daje osvrt i na istrajavanja odbrane po pitanju da iz iskaza svjedoka Mitrovića proizilazi da su neposredno nakon izdvajanja zarobljenika, njegovog odvođenja i ubistva, baš tim putem prošla dva mještana koji su negirali da su vidjeli ubijenog čovjeka. Iako se i žalba dotiče ove okolnosti, Apelaciono vijeće u istoj ne nalazi potkrijepu bilo kojeg dijela teze odbrane, da bi se ovo ubistvo moglo dovesti u pitanje. Naime, kako to prvostepeni sud pravilno navodi, svjedok Mitrović nije ni naveo tačno mjesto egzekucije, već je opisao pravac odvođenja zarobljenika, dok svjedok S-8 ističe da je zarobljenik odveden ka provaliji u potok, što ukazuje da se njegovo tijelo nije moglo olako pri prolazu ni uočiti, čime gubi značaj teza odbrane u ovom pravcu. Ovo Vijeće svakako cijeni da u tom momentu očiglednog haosa, pomenuta dvojica mještana, prolazeći, sigurno nisu ni imali fokus razgledanja ili uočavanja bilo čega.

78. Da je prvostepeni sud utvrđivanju činjeničnog stanja vezanog za predmetnu inkriminaciju svestrano pristupio te u potpunosti ispunio i obrazloženost sudske odluke, Apelaciono vijeće crpi i iz paragrafa 299. pobijane presude. Ovim paragrafom sud se bavi ponavljajućim pitanjem žalbe, odnosno da li se potencijalno radi o zarobljeniku koji je izveden pa vraćen. U tom pravcu ovo Vijeće uočava da nema dileme da je bilo još pojedinačnih izvođenja i vraćanja među zarobljene, ali isto ne isključuje da se predmetni događaj desio na način kako to opisuju svjedok Mitrović, S-9 i S-8. Navedeno naročito jer okolnost da tijelo nije pronađeno ne može dovesti do sumnje u predmetnu inkriminaciju, kako pravilno zapaža i prvostepeni sud pozivajući se na praksu MKSJ. Stoga, Apelaciono vijeće podržava zaključak pretresnog vijeća da primjenom standarda iz prakse MKSJ a u

²¹ Transkript od 04.07.2016. godine, nisu numerisane stranice transkripta

vezi dokazivanja smrti kod krivičnih djela počinjenih u toku rata nesumnjivo može biti otežano, ovisno o okolnostima i raspoloživim dokazima. Slijedom takvih okolnosti, a kada se uzme u obzir da, kao u konkretnom, postoje očevici dosljednog kazivanja, nedopustivo bi bilo da se takav zločin amnestira samo na osnovu istrajavanja na izvjesnim nedostacima u dokaznoj građi ograničenog značaja.

79. Iako odbrana u žalbi daje značajan napor, kako u kontekstu diskreditacije svjedoka Stjepana Mitrovića, tako i insisitranju na potrebi da se pokloni vjera iskazima svjedoka koje detaljno i izlaže, a koji potkrijepljuju tezu odbrane kojom optuženog Mitrovića izostavljaju iz predmetne inkriminacije, Apelaciono vijeće isto nije moglo prihvatiti kao osnovano. Naime, u pogledu svjedoka Stjepana Mitrovića žalbeni navodi gube na snazi već u kontekstu ukazivanja na razlike u kazivanju u različitim fazama krivičnog postupka, što Apelaciono vijeće temelji, između ostalih, i na prethodno citiranom paragrafu 302 pobijane presude.

80. Da svjedok Mitrović u konkretnom postupku optuženog Ljiljana Mitrovića nije neosnovano teretio, Apelaciono vijeće se uvjerilo i iz obrazloženja prvostepenog suda u kojim se obračunava sa svim navodnim razlozima zbog kojih bi se mogao dovesti u pitanje kredibilitet ovog svjedoka, što je navedeno u posebnom odjeljku pobijane presude. Obzirom da žalba ponavlja tako već istaknute i od strane prvostepenog suda objašnjene okolnosti, Apelaciono vijeće je isto detaljno preispitalo, ali se nije uvjerilo da je zaključke prvostepenog suda moguće dovesti u sumnju. Čak šta više, analizom ovog dijela pobijane presude, Apelaciono vijeće je osnažilo svoja uvjerenja o pravilnosti činjeničnih zaključaka koji vode ka krivnji optuženog Mitrovića van razumne sumnje. Kada ovako zaključuje, ovo Vijeće se rukovodi činjenicom da se prvostepeni sud pravilno oslonuo na kvalitet određenog dokaza, odnosno svjedočenja, te ispravno ukazao da nije značajan samo puki broj dokaza. Pri tome, prvostepeni sud je kod ocjene, za odbrane najviše osporavanog svjedoka Mitrovića, uzelo u obzir i okolnosti ličnog odnosa svjedoka i optuženog, ali na osnovu pravilne percepcije iskazao stav da ne postoji motiv zbog kojeg bi ovaj svjedok optuženog Ljiljana Mitrovića lažno inkriminisao. Stoga, Apelaciono vijeće podržavajući i stav o inherentnosti prava suda da utvrđuje činjenice po principu slobodne ocjene dokaza u skladu sa ličnim uvjerenjem svakog od sudija, prihvata zaključke pretresnog vijeća o

kredibilitnosti, vjerodostojnosti i neupitnoj dokaznoj vrijednosti iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića.²²

81. Kod donošenja prethodnih zaključaka, Apelaciono vijeće je naročito imalo u vidu da se pobijana presuda detaljno bavila i iskazima svjedoka na kojima odbrana u žalbi uporno istrajava, što pobijanu presudu čini potpunom u smislu njene obrazloženosti, te ukazuje na činjenicu da pretresno vijeće nije vršilo jednostranu ocjenu dokazne građe. Tako u paragrafu 303 pobijane presuda pretresno vijeće ističe da su u kontekstu predmetne inkriminacije, iskaze dali i svjedoci Ivan Stevanović zvani Irac, Pero Ignjatović, Žarko Tomić, Vojislav Zelenović, Zoran Jagodić, Milan Ilić, Miladin Radovanović i Borislav Petrović, da bi u nastavku dala detaljan osvrt na iste, u odnosu na dokaze tužilaštva, naročito se baveći iskazom svjedoka Ivana Zelenovića, na kojem upravo i žalba potencira. Međutim, suprotno tvrdnjama odbrane, prvostepeni sud nakon takve analize iznosi jedini mogući zaključak, a to je da se iskazi navedenih svjedoka ne mogu prihvatiti, obzirom da nisu doveli u pitanje uvjerljiv i pouzdan iskaz svjedoka Mitrovića, koji je pri tom potkrijepljen iskazima svjedoka S-7, S-8 i S-9. Iskazi navedenih svjedoka, na kojima odbrana gradi svoju tezu, te žalbom pokušava poljuljati pravilne zaključke pretresnog vijeća, ostavljaju utisak sračunatosti u cilju umanjenja krivične odgovornosti optuženog Ljiljana Mitrovića, kako to pobijana presuda pravilno poprima u paragrafu 306.

82. Apelaciono vijeće na osnovu iznesenog zaključuje da je odbrana parcijalnim pristupom obesnažila svoje prigovore, te je fokusirajući se na činjenicu kako da diskredituje svjedoka koji je bio očevidac predmetnog događaja, previdjela niz činjeničnih pojedinosti koje su bile od krucijalnog značaja za donošenje pobijane odluke.

83. Dakle, u suštini niti jedan od iznesenih prigovora ne može dovesti do drugačijih utvrđenja od onih koje je pravilno iznio prvostepeni sud. Prilikom analize žalbenih prigovora, kao i s tim u vezi pobijane odluke, ovo Vijeće je cijenilo sveukupnost iznošenja svjedočkih iskaza od strane prvostepenog suda, što dovodi do nesumnjivog zaključka da se radi o saglasnim, nadopunjujućim i konzistentnim iskazima u odlučnim dijelovima. Shodno tome sam tok inkriminisanog događaja i saznanja svjedoka ukazuju na činjenicu da se u vezu s istim događajem dovodi isključivo optuženi Ljiljan Mitrović, što čini zatvoren

²² Navedeni zaključci o kredibilitnosti ovog svjedoka se reflektuju i na kasnija utvrđenja ovog Vijeća u dijelu presude koji će se odnositi na optužene Vujevića, Draškovića i Stevanovića.

krug dokaza iz kojeg proizilazi isključivo jedan zaključak, a to je krivnja optuženog po predmetnoj optužnici.

(c) Žalba branioca optuženog Mile Vujevića

84. Odbrana optuženog Vujevića prije svega osporava iskaz svjedoka S-2, tvrdeći da je isti nedovoljan za dokazivanje bilo čije krivnje, u kom smislu osporava kredibilitet ovog svjedoka, ujedno prožimajući pitanje alibija na strani optuženog. Gradeći alibi optuženom, odbrana tvrdi da je iskaz svjedoka S-2 sračunat da zaštiti sebe, te se ističe kako nije moguće da je optuženi bio na dva mjesta u isto vrijeme. Žalbom se dalje ukazuje na iskaz svjedoka Milana Gajića, te se osporava korištenje njegovog iskaza iz istrage, a daje se i poseban osvrt na ocjenu iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića. Odbrana također iznosi dijelove iskaza svjedoka S-7, tvrdeći da iskaz ovog svjedoka ide u prilog teze odbrane, dok u pogledu svjedoka S-5 navodi da svjedok nije izjavio bilo šta konkretno vezano za Milu Vujevića, pri čemu se radi o nekredibilnom svjedoku.

85. Žalbom se iznose i dijelovi iskaza svjedoka Remzudina Đuzdanovića, Seada Mujkanovića, Seada Mumbašića, S-10, S-9, koji dokazi potvrđuju stav odbrane da nije bilo više mlađih osoba, a koje činjenice dovode u pitanje iskaz svjedoka S-2.

86. Tvrdeći da su pogrešni zaključci prvostepenog suda, odbrana se poziva i na iskaze svjedoka Dragana Tejića, Daneta Đukanovića i Milana Đukanovića, direktnog očevidca svih dešavanja, tačnije ranjenika kojeg je optuženi odvezao u bolnicu u Loznicu.

87. Odbrana žalbu zaključuje stavom da niko od oštećenih nije spomenuo optuženog Vujevića u lošem kontekstu, te da je zbog kontradiktornosti u samim izjavama svjedoka trebalo postupiti u skladu sa članovima 14. i 15. ZKP BiH, i donijeti oslobađajuću presudu.

(d) Žalba branioca optuženog Vukašina Draškovića

88. Odbrana optuženog Vukašina Draškovića navodi da su odlučne činjenice u konkretnom predmetu pogrešno utvrđene, prevashodno ukazujući da su svjedoci Stjepan Mitrović i S-2 bili na licu mjesta, a svjedočili su sasvim različito. Analizirajući iskaz svjedoka Stjepana Mitrovića, branilac tvrdi da je svjedok imao mnogo razloga da neistinito svjedoči. Žalbom se dalje ističe da svjedoci S-2 i Mitrović okolnosti ubijanja dječaka ne vide identično, iako su bili zajedno. Osporavajući kredibilitet svjedoka Mitrovića, žalba ističe da je ovaj svjedok naknadno, tek pred glavni pretres shvatio da se mora suočiti sa optuženima, zbog čega je došlo do razlika u odnosu na njegove ranije izjave iz istrage, što

je isti nevješto obrazložio, zbog čega je očigledno da ovaj svjedok manipulira informacijama. Odbrana ujedno postavlja pitanje u vezi eventualnog pokušaja svjedoka Mitrovića da spriječi zločin koji je nijemo i pod strahom promatrao.

89. Osvrćući se na iskaze svjedoka Milana Savića i Dragana Tejića, branilac optuženog Draškovića delegira pitanje suprotstavljanja ovih iskaza iskazu svjedoka Stjepana Mitrovića. Ujedno tvrdi da niti jedan od više desetina saslušanih svjedoka optužbe i svih svjedoka odbrana, Drašković Vukašina nije doveo u vezu sa predmetnim događajima, te odbrana zaključuje da je prekršena savjesnost u ocjeni dokaza, kao i član 14. ZKP BiH. Tako svjedoci Tejić Dragan, S-6 i Zdravko Rikić navode da nisu vidjeli optuženog u selu Lokanj kritičnog dana. Kada se ima u vidu analiza i ocjena dokaza tužilaštva, na način kako se to žalbom iznosi, onda se, prema stavu branioca, ne može izvesti pouzdan i nesumnjiv zaključak o krivnji optuženog Draškovića.

(e) Žalba branioca optuženog Gojka Stevanovića

90. Vezano za dokaze o učešću optuženog Stevanovića u predmetnoj inkriminaciji, branilac u žalbi osporava iskaz svjedoka Stjepana Mitrovića, ističući da je njegov iskaz na nivou pogovaranja, zbog čega isti ne vrijedi niti komentarisati. Potkrijepu svog stava odbrana nalazi u iskazima svjedoka S-7, S-2 i S-5, koji su navodili da su vidjeli učesnike u likvidaciji zarobljenika, ali niti jedan od njih nije pomenuo optuženog Stevanovića.

(f) Zaključci Apelacionog vijeća

91. Apelaciono vijeće sve iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

92. Kako to žalbe i percipiraju, svaka sa aspekta odbrane svog branjenika, istina je da se pobijana presuda u dijelu krivnje optuženih Vujevića, Draškovića i Stevanovića, pretežno zasniva na iskazima osporenih svjedoka Stjepana Mitrovića, Milana Gajića, S-7 i S-2. Međutim, kada se analizira pobijana presuda u skladu sa istaknutim žalbenim prigovorima, Apelaciono vijeće nije došlo u sumnju da postoje bilo kakve manjkavosti u činjeničnim zaključcima pretresnog vijeća, a koji bi iziskivali primjenu u žalbama najviše pomenutog načela – *in dubio pro reo*. Kako je to već navedeno i u pogledu žalbe odbrane optuženog Mitrovića, i u žalbenim podnescima odbrana optuženih Vujevića, Draškovića i Stevanovića, korišten je metod jednostrane ocjene dokazne građe, istrajavanjem na diskreditaciji ključnih svjedoka, te pokušaju da se pravilna utvrđenja prvostepenog suda

zamijene neosnovanim tezama odbrane, usmjerenim na amnestiranje optuženih od krivične odgovornosti.

93. Kada je u pitanju odgovornost optuženih Vujevića, Draškovića i Stevanovića, pobijana presuda obrazlažući krivnju istih, počinje od iskaza svjedoka Stjepana Mitrovića, osvrćući se i na izvjesne razlike u njegovom kazivanju u istrazi i na glavnom pretresu, da bi potom njegov iskaz dovela u vezu sa iskazom svjedoka Milana Gajića, koji iskaz iz istrage je saglasan sa kazivanjem svjedoka Mitrovića. U tom pravcu Apelaciono vijeće prevashodno primjećuje da pobijana presuda, ocjeni svakog iskaza pristupa svestrano, te u svim ključnim detaljima primjećuje kada postoje izvjesne razlike, bilo u iskazima svjedoka iz različitih faza postupka, bilo u njihovim međusobnim kazivanjima, koji pristup i omogućava da se izvedu ispravni zaključci o činjeničnim utvrđenjima. Upravo ovakav pristup je očigledan u paragrafu 312. pobijane presude, gdje prvostepeni sud uvezujući iskaze svjedoka Stjepana Mitrovića, Milana Gajića iz istrage, te S-7, zaključuje da su optuženi Mile Vujević, Vukašin Drašković i Gojko Stevanović bili među licima koja su sa Radivojem Đorđićem povelili veću grupu zarobljenika ka mjestu likvidacije, koju okolnost je prevashodno bilo nužno i utvrditi, a kako bi se kasnije pojedinačne radnje optuženih mogle dovesti u vezu sa cijelim tokom događaja. Već na ovom mjestu je bitno napomenuti da Apelaciono vijeće nema sumnje u ispravnost prihvaćenog iskaza svjedoka Milana Gajića iz istrage, koji odbrana optuženog Vujevića prikazuje kao suprotan pravilima ZKP BiH, o čemu se prvostepeni sud valjano očitovao, ukazujući da iz spornog zapisnika proizilazi da je svjedok slušao glasno diktiranje zapisnika, da je u isti uneseno sve što je izjavio, te da u datom momentu nije stavio bilo kakve primjedbe na isti. Stoga je pravilan stav prvostepenog suda da ovakve okolnosti uzimanja njegove izjave demantuju kasnije navode svjedoka Gajića da je njegov iskaz u istrazi iznuđen.

94. Da nema sumnje da se i daljnji slijed događaja, odnosno pojedine radnje ubijanja zarobljenih civila od strane ovih optuženih, desio na način opisan izrekom pobijane presude, Apelaciono vijeće se, suprotno žalbenim tvrdnjama, uvjerilo iz navoda prvostepenog suda utemeljenih na pravilnoj ocjeni iskaza svjedoka S-2, S-7, Stjepana Mitrovića i Milana Gajića. U tom smislu, za Apelaciono vijeće su upečatljivi iskazi ovih svjedoka o pojedinim činjeničnim okolnostima kojima plastično opisuju inkriminirani događaj, zbog čega i nema sumnje u tačnost njihovog kazivanja. Ovo Vijeće cijeni da pojedini opisi ne mogu biti povezani sa lažnim terećenjem optuženih, obzirom na vrstu bezobzirnosti u postupanju, zbog koje je teško povjerovati da je neko od svjedoka mogao iskonstruisati takve pojedinosti. Tako je indikativan navod svjedoka Mitrovića da je lično

vidio kada je optuženi Drašković pucao rafalnom paljbom, gdje je upečatljiv opis ubistva dječaka koji u tom momentu moli za spas (paragraf 321. pobijane presude). Ovakve navode svjedoka Mitrovića žalba odbrane optuženog Draškovića pokušava osporiti bilo navodima o nekredibilnosti ovog svjedoka, ili pak izvjesnim tvrdnjama da dijete koje je ubijeno nije niti bilo među zarobljenima. Međutim, takve žalbene tvrdnje su naspram navoda prvostepenog suda ostale u domenu paušalnog i neosnovanog. Iz istih razloga Apelaciono vijeće ocjenjuje neosnovanim i tvrdnje odbrane optuženog Vujevića, kojima se tendenciozno pokušava narušiti kredibilitet svjedoka S-2, naspram čega stoji njegov decidan iskaz, koji pobijana presuda ističe u paragrafu 324. Uvezujući iskaze ključnih svjedoka, pobijana presuda akcentira okolnost, da je svaki od svjedoka potvrdio prisustvo onog drugog, što dodatno ojačava vjerodostojnost njihovog kazivanja, pa i kada odbrane pokušavaju da prikažu izvjesne kontradiktornosti u iskazima istih, takvi žalbeni navodi gube svoj značaj, obzirom da izlaze iz promatranja sveukupnosti međusobnog podudaranja iskaza svjedoka. Ključni momenti inkriminisanja optuženih su neosporni, pa izvjesne različite pojedinosti, koje svako donosi sa svog aspekta viđenja takvog haotičnog stanja, ne doprinose sumnji u krivnju optuženih, kako se žalbama pokušava prikazati. Stoga, da bi izbjeglo ponavljanje, Apelaciono vijeće će konstatovati da je za svakog od optuženih, kao odlučne, cijenilo određene pojedinosti u navodima prvostepenog suda, koje su suprotnom žalbenim tvrdnjama ostavile utisak pravilne percepcije toka događaja i učešća optuženih u istim.

95. Tako u pogledu optuženog Vujevića, Apelaciono vijeće je pored već određenih isticanih okolnosti, cijenilo i posebne napore prvostepenog suda da razjasni alibi ovog optuženog. O navedenom se pobijana presuda izjašnjava u paragrafima 330-333., pravilno zaključujući da je izneseni alibi, a na kakvom se istrajava i samom žalbom, suprotan iskazima svjedoka koji ovog optuženog terete. Ako se uzme u obzir da iskazi svjedoka, svaki na svoj način, optuženog smješta u inkriminisano vrijeme, mjesto i tok događaja, pri čemu takvi iskazi ni u jednom trenutku ne ostavljaju utisak neosnovanog terećenja, ovo Vijeće zaključuje da nije ni bilo moguće doći do drugačijeg zaključka osim da je optuženi van razumne sumnje kriv za počinjene radnje u osnovi zločina. Radi se o parcijalnom pristupu odbrane, gdje ista previđa da se optuženi brani od kriminalnog događaja u prošlosti, u njegovoj cjelini, gdje se odlučujuća okolnost koja bi bila od utjecaja na krivnju optuženog, ne može posmatrati na način kako to žalba pokušava predstaviti, jer haotičnost stanja, brz tok događaja, zahtijevaju složeniji pristup sagledavanju sveukupnog dešavanja.

96. Nadalje, ako se razmotre prigovori optuženog Draškovića, te spram toga analiza pobijane presude, ovo Vijeće ne može da ne primjeti određene odlučne detalje, koji nesumnjivo upućuju na njegovu krivnju. Iako se Vijeće u kontekstu ovog optuženog u ranijem paragrafu izjasnilo u pogledu upečatljivosti opisa ubistva koje isti čini, istovremeno ukazuje i na iskaz svjedoka S-7, koji se i sam čudio što je među pripadnicima Lokanjske čete vidio optuženog Draškovića (paragraf 326. pobijane presude), što dodatno ojačava pravilnu ocjenu kako ovog, tako i drugih svjedoka koji optuženog terete. Obzirom da je odbrana ovog optuženog, osim kontinuiranog istrajavanja na opstrukciji iskaza svjedoka Mitrovića, tezu odbrane očigledno gradila i na navodno spornoj pripadnosti ovog svjedoka određenoj formaciji, Apelaciono vijeće podsjeća da prema definiciji predmetnog krivičnog djela, počinitelj nije obligatorno određen kao pripadnik određene formacije, već se izražava kao neodređen krug lica, pri čemu je isključivo bitna njegova svijest o zločinu. Zakonodavac je prepoznao kako bi bilo neopravdano da se ovakva djela vežu i uslovljavaju na osnovu formalnog pripadništva optuženog nekoj od formacija, čime bi se faktički abolirali brojni počinjeni zločini koji su bili u vezi sa oružanim sukobom.

97. Konačno, Apelaciono vijeće će prevashodno primjetiti da žalba optuženog Gojka Stevanovića ne nudi dokaze o svojim tvrdnjama, osim navoda da iskaz svjedoka Stjepana Mitrovića nije dovoljan za odluku o krivnji ovog optuženog. Međutim, ovo Vijeće je bez obzira na upitnost ispunjenja standarda ovog žalbenog prigovora, odgovornost optuženog ispitalo na isti način kao i svih drugih optuženih, te utvrdilo da je prvostepeni sud pravilnom analizom dokazne građe, donio jedini mogući zaključak, a to je postojanje krivnje optuženog Stevanovića. U tom kontekstu, kao značajne, Apelaciono vijeće je cijeno navode prvostepenog suda u paragrafima 319. i 325. pobijane presude, gdje se precizno iznose inkriminacije za ovog optuženog.

98. Cijeneći sve navedeno, ovo Vijeće u potpunosti prihvata finalan zaključak pretresnog vijeća o krivnji optuženih Vujevića, Draškovića i Stevanovića, i to u paragrafu 329. prvostepene presude gdje se sublimira sljedeće:

„Imajući u vidu naprijed navedeno, Vijeće je analizirajući i cijeneći iskaze svih saslušanih svjedoka na okolnost učešća optuženih Vujevića, Draškovića i Stevanovića u predmetnoj inkriminaciji, poklonilo vjeru iskazima svjedoka Stjepana Mitrovića, „S-2“, „S-7“ i svjedoka Milana Gajića iz istrage, smatrajući da su isti dali objektivno i vjerodostojno, da se međusobno nadopunjuju stvarajući realnu sliku na koji način su se dešavale predmetne inkriminacije, odnosno na koji način su optuženi učestvovali u istim. Vijeće cijeni da su ovi optuženi, prilikom počinjenja predmetnog krivičnog djela postupali kao saizvršioци,

odnosno da su svojim radnjama, zajedno sa drugim licima, svjesno i voljno počinili krivično djelo zločini protiv čovječnosti, progonom i ubistvom oko 67 civila bošnjačke nacionalnosti navedenih u izreci presude. Pritom optuženi Vujević, Drašković i Stevanović su djelo progona ubistvima počinili sa diskriminatorском namjerom, svjesni da su njihove inkriminisane radnje počinjene u vrijeme širokog i sistematičnog napada i da iste čine dio tog napada, odnosno svjesni da čine progon na političkoj, etničkoj i vjerskoj osnovi civila bošnjačke nacionalnosti, a što sve proizilazi kako iz opisanog načina izvršenja djela, tako i okolnosti koje su postojale kritičnog dana i pod kojima su preduzeli inkriminisane radnje.“

99. Apelaciono vijeće cijeni da je prvostepeni sud ovakav zaključak izveo na osnovu pravilne i svestrane ocjene dokazne građe, što je i učinio u dijelovima presude koji su istom prethodili. Bitno je podsjetiti, da se prvostepeni sud u takvoj ocjeni nije morao osvrnuti na svaki dokaz, kako je to već obrazloženo u dijelu ove presude koja daje *prima facie* ocjenu obrazloženosti pobijane odluke. Stoga su bespredmetna istraživanja odbrana da se pretresno vijeće nekim dokazima nije bavilo, ili pak pojedine dokaze nije međusobno suprostavilo. Istrajavanje odbrana optuženih o nekonzistentnosti iskaza svjedoka koji potvrđuju njihovo prisustvo *tempore criminis*, sračunata na način da se unese sumnja i konačno umanji, odnosno apsolutno izbjegne krivična odgovornost, ostaju bez činjeničnog uporišta. Prvostepeni sud, suprotno žalbenim tvrdnjama, u pobijanoj presudi, iznosi relevantne dijelove iskaza svjedoka koji u svom sadejstvu, upućuju na samo jedan zaključak, a to je prisutnost optuženih Vujevića, Draškovića i Stevanovića u mjestu i vremenu kada su krivično djelo i počinili. Odbrane na parcijalan način, koji pak predstavlja i jedan vid nelogičnog redukcionizma, pristupaju analizi iskaza svjedoka kojima je prvostepeni sud poklonio vjeru, te pokušavaju na osnovu irelevantnih okolnosti da ospore njihov kredibilitet.

100. Stoga, Apelaciono vijeće u potpunosti prihvata zaključke prvostepenog suda, pri čemu se rukovodi i primjenljivim standardima i stanovištem po kojem „*kombinacija tih okolnosti obično i postciji samo zato što je doista i postcjala ta konkretna činjenica*“²³, pa zaključuje da nije bilo moguće doći do utvrđenja o postojanju još jednog takvog, također razumno mogućeg zaključaka, na osnovu istih dokaza, osim onog do kojeg je došao prvostepeni sud, a koji bi eventualno podrazumijevalo da se inkriminisani događaj nije desio ili se desio na drugačiji način, a isključio bi krivičnu odgovornost optuženih.

²³MKTJ, drugostepena presuda u predmetu *Delalić*, par. 458.

C. POVREDA KRIVIČNOG ZAKONA

101. Odbrane optuženih su saglasne u prigovorima da se u konkretnom slučaju ima primjeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je bio na snazi u inkriminisanom periodu, što žalbom naročito potenciraju branioci optuženih Ljiljana Mitrovića i Vukašina Draškovića.

102. Suprotno takvim tvrdnjama, Apelaciono vijeće podsjeća da se radi o krivičnom djelu koje kao takvo nije bilo propisano krivičnim zakonom koji je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela (KZ SFRJ), ali da su, kako se radi o inkriminacijama koja uključuju kršenje pravila međunarodnog prava, a u pitanju su djela kojima su ostvarena bitna obilježja bića krivičnog djela Zločini protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, ispunjeni uslovi iz člana 4a) KZ BiH²⁴. U ovom kontekstu valja podsjetiti na praksu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *Šimšić protiv Bosne i Hercegovine*, broj 51552/10 od 26.08.2010. godine²⁵ u kojoj se navodi da djela Zločini protiv čovječnosti *u vremenu (1992.godina) kada su bila počinjena nisu bila sadržana u domaćem pravu sve do stupanja na snagu Krivičnog zakona (2003)*, ali da ista jesu bila dio međunarodnog prava, kao i na praksu Ustavnog suda BiH u predmetu AP 1553/15 po apelaciji osuđenog *Zorana Babića*.

103. O navedenom se izjasnio Ustavni sud BiH i u najnovijoj praksi, pa je u svojoj odluci broj AP-2457/17 od 17.07.2019. godine, u paragrafima 46. i 47. zaključio:

²⁴U odredbi člana 4a) KZ BiH se navodi: „Članovi 3. i 4. Ooog zakona ne sprečavaju suđenje ili kažnjavanje bilo kojeg lica za bilo koje činjenje ili nečinjenje koje je u vrijeme kada je počinjeno predstavljalo krivično djelo u skladu sa općim načelima međunarodnog prava.“

²⁵Sud opaža da je sadašnji aplikant bio osuđen 2007. godine za progon kao zločin protiv čovječnosti s obzirom na djela koja su se desila 1992. godine. Kako pobijana djela nisu sadržavala zločin protiv čovječnosti prema domaćem pravu sve do stupanja na snagu Kaznenog zakona, evidentno je iz dokumenata citiranih u gore navedenim stavcima od 8-13 da su pobijana djela, u vremenu kada su bila počinjena, sadržavala zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. U tom smislu, primjećuje se da su svi sastavni elementi zločina protiv čovječnosti ispunjeni u ovom slučaju: pobijana djela su izvršena u kontekstu šireg i sistematičnog napada s ciljem na civilno stanovništvo i aplikant je bio svjestan ovih napada (suprotno slučaju *Korbely*, gore navedeni stavci, §§ 83-85). Aplikant je tvrdio da nije mogao predvidjeti da su njegova djela mogla sadržavati zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu. Primijećeno je, također, da je aplikant počinio ova djela kao policijski službenik. Sud drži da se osobe koje obnašaju profesionalnu dužnost moraju procesuirati s najvećim stupnjem opreza slijedeći njihovo zanimanje, te se može očekivati da dobiju posebnu pažnju u procjeni rizika koju je ta aktivnost povlačila za sobom (vidjeti *Kononov*, gore navedeno, § 235) Nadalje, imajući u vidu strahovitu, nezakonitu prirodu njegovih djela, koja uključuju ubistva i mučenja Bošnjaka unutar konteksta šireg i sistematičnog napada bošnjačkog civilnog stanovništva opštine Višegrad, čak bi i površna reakcija od strane aplikanta navela da su djela riskantna sadržavajući zločin protiv čovječnosti za koje bi se on mogao držati odgovornim. Sud zaključuje da su djela aplikanta, u vremenu kada su izvršena, sadržavala kazneno djelo definirano s dovoljno dostupnosti i predvidivosti prema međunarodnom pravu;

“Nejzad, prema stavu Evropskog suda, kada međunarodno pravo ne propisuje dovoljno jasno sankciju za ratne zločine, domaći sud može da, pošto je ustanovio krivicu optuženog, odredi kaznu na osnovu unutrašnjeg krivičnog zakonodavstva (vidi, Evropski sud, Konovov protiv Letonije, presuda od 17. maja 2010. godine, stav 212).

...

U konkretnom slučaju, apelant je proglašen krivim za krivično djelo zločin protiv čovječnosti iz člana 172. stav 1. KZ BiH, gdje je počinio kao dio širokog i sistematičnog napada protiv civilnog stanovništva na području opštine Milići, svjestan tog napada i da njegove radnje čine dio tog napada. Radnje izvršerja krivičnog djela apelant je preduzeo 1992. godine, tj. u vrijeme kada domaćim zakonom nije bilo propisano krivično djelo zločin protiv čovječnosti, ali su te radnje predstavljale zločin protiv čovječnosti prema međunarodnom pravu gdje je važno u vrijeme njihovog izvršenja. S obzirom na to da međunarodno pravo ne propisuje dovoljno jasne sankcije za ratne zločine, Sud BiH je u apelantovom slučaju kako u pogledu krivičnog djela, tako i kazne mogao jedino primijeniti KZ BiH iz 2003. godine, kao nadležno domaće krivično zakonodavstvo, s obzirom na to da KZ SFRJ, kao zakon gdje je bio na snazi u vrijeme izvršenja krivičnog djela, nije propisivao ni navedeno krivično djelo, pa stoga ni sankciju za takvo djelo.”

104. Dakle, shodno prethodno navedenom zaključku Apelacionog vijeća koji ima višestruku potkrijepljenost od strane sudova koji predstavljaju garant ljudskih prava, nema sumnje da je u konkretnom slučaju valjalo primijeniti odredbe člana 172. KZ BiH, kako u pogledu bitnih elemenata krivičnog djela, tako i krivičnopravne sankcije koja se uz isto veže.

D. ODLUKA O KRIVIČNOPRAVNOJ SANKCIJI

1. Žalba Tužilaštva BiH

105. Tužilaštvo smatra da je prvostepeni sud primjenjujući opšta pravila za odmjerenje kazne nepravilno ocijenio okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća, u kom smislu prevashodno osporava izricanje kazne zatvora optuženom Ljiljanu Mitroviću ispod zakonskog minimuma, da bi potom dovodeći u pitanje i kazne izrečena prema optuženima Vujeviću, Draškoviću i Stevanoviću, istaknulo okolnosti bezobzirnosti pri počinjenju krivičnog djela.

2. Žalbe odbrana optuženih

106. Branilac optuženog Ljiljana Mitrovića navodi da je odluka o izrečenoj sankciji pogrešna i nezakonita, prevashodno jer je njegov branjenik trebao biti oslobođen od kazne.

107. Braniteljica optuženog Mile Vujevića se ne bavi detaljno razlozima osporavanja krivičnopravne sankcije, iako u uvodu žalbe ističe da prvostepenu presudu pobija po svim žalbenim osnovama. Međutim, svakako je isto preispitano i u kontekstu ovog optuženog shodno primjeni instituta proširenog dejstva žalbe.²⁶

108. Branilac optuženog Vukašina Draškovića navodi da prvostepeni sud nije dao dovoljan značaj naročito olakšavajućim okolnostima koje se primarno ogledaju u činjenici mlađe životne dobi njegovog branjenika u inkriminisanom periodu (19 godina), kao i da je samohrani roditelj četvero djece, te da je pred sudom imao korektno držanje.

109. Branilac optuženog Gojka Stevanovića ističe da u konkretnom slučaju nisu dovoljno cijenjene olakšavajuće okolnosti na strani njegovog branjenika.

3. Zaključci Apelacionog vijeća

110. Ispitujući odluku o kazni u vezi s prigovorima izjavljenim u žalbama tužilaštva i odbrana optuženih, ovo Vijeće je imalo u vidu da je prvostepeni sud cijenio okolnosti koje su od uticaja da kazna bude manja ili veća, kako to nalaže odredba člana 48. KZ BiH (opšta pravila o odmjeravanju kazne). Naime, prvostepena presuda je imala u vidu zakonske okvire za izricanje kazne za predmetno krivično djelo, te opća pravila o izboru vrste i mjere kazne, i to svrhu kažnjavanja, a osobito stepen krivične odgovornosti optuženih, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja, odnosno povrede zaštićenog dobra, te raniji život učinitelja, njegove osobne prilike, držanje nakon učinjenog djela i motiv za počinjenje istog.

²⁶ Član 308. ZKP BiH: Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede krivičnog zakona podnesena u korist optuženog sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji i o oduzimanju imovinske koristi (član 300).

111. U procesu individualizacije kazne, prvostepeni sud je imao u vidu sve okolnosti koje su od značaja kao otežavajuće i olakšavajuće okolnosti na strani optuženih. Pa tako, protivno žalbi tužilaštva, pobijana presuda je pravilno ocijenila otežavajuće okolnosti, istovremeno vodeći računa da ne prekrši princip *zabrane dvostrukog vrednovanja*. Pri tome, ovo Vijeće ne nalazi greške prvostepenog suda o izricanju kazne prema optuženom Mitroviću ispod zakonskog minimuma, što ova žalba posebno osporava, a o čemu prvostepeni sud daje valjane razloge u paragrafu 365. pobijane presude. Nadalje, niti žalbe odbrana optuženih ne dovode u pitanje odluku o kazni, obzirom da je prvostepeni sud iste pravilno individualizirao cijeneći sve okolnosti koje bi mogle biti od utjecaja na blaže kažnjavanje, ali istovremeno akcentirajući bezobzirnost u izvršenju zločina te njegovu težinu. Apelaciono vijeće ne može da ne primjeti naročitu okrutnost u radnji izvršenja optuženog Vukašina Draškovića, ali ništa manje niti optuženih Mitrovića, Vujevića i Stevanovića, koji svaki na svoj način koristi nemoć civila, vršeći zločin bez prisustva bilo kakve empatije.

112. Shodno navedenom, Apelaciono vijeće je žalbe tužilaštva i odbrana odbilo u cjelosti kao neosnovane, sa uvjerenjem da su izrečene kazne u srazmjeri sa svim okolnostima konkretnog slučaja, koje su od uticaja na visinu izrečenih kazni, te da se u konkretnom slučaju pokazuju kao pravedne, kao i da će se istima postići svrha kažnjavanja predviđena u članu 39. KZ BiH.

IV. OSLOBAĐAJUĆI DIO POBIJANE PRESUDE

A. ŽALBA TUŽILAŠTVA BIH

1. Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

(a) Žalbeni navodi u odnosu na optuženog Gorana Maksimovića

113. Žalbom se tvrdi da je prvostepeni sud pravilno utvrdio da je optuženi Maksimović u vrijeme počinjenja predmetne inkriminacije bio *de facto* komandir interventne jedinice. Međutim istovremeno, da je pogrešan zaključak prvostepenog suda da na osnovu provedenih dokaza, van razumne sumnje nije utvrđeno da je optuženi Maksimović

postupajući po naredbi Vinka Lazića, a u dogovoru sa Radivojem Đorđićem, u dva navrata izvršio napad na kolonu civila.

114. Tužilaštvo ukazuje da komandni status optuženog proizilazi iz iskaza svjedoka S-7, Vojislava Zelenovića, Borislava Petrovića i drugih, te kako mu je istom optužnicom i stavljeno na teret da je, zajedno sa načelnikom SJB Ugljevik Vinkom Lazićem, kritičnog dana, planirao, rukovodio i nadzirao operacije i aktivnosti policije. Žalba u tom pravcu ukazuje da je optuženi Maksimović kao komandir Interventnog voda obavještavao ostale pripadnike voda da idu u Gornju Krčinu radi krađe stoke, šumske krađe i upada nepoznatih naoružanih ljudi u selo, remećenja javnog reda i mira itd, ali da se u suštini radilo o pripremi za napad na civile. Da se isto na kraju i dogodilo, te da je kolona civila napadnuta od strane policajaca, potvrđuje svjedok Salkanović Hariz, na kojeg se žalba poziva. U pogledu ovih tvrdnji, žalba upućuje i na iskaze svjedoka Jović Mikana, Miladina Radovanovića, kao i Vojislava Zelenovića.

115. Pozivajući se i na nalaz vještaka Nielsena, žalba ukazuje da su na terenu bili komandir interventne jedinice SJB Ugljevik, kao i načelnik SJB Ugljevik, te komandir SJB, što upućuje na plan akcije i ulogu optuženog Maksimovića. Nadalje, žalba ukazuje na iskaze svjedoka S-5 i Stevana Simića koji su potvrdili da je optuženi Maksimović ispitivao zarobljena lica, na kojima su bile vidljive povrede. Žalba se poziva i na iskaz svjedoka Stjepana Mitrovića, i to akcentirajući dio u kojem izjavljuje kako je bilo poznato da se Bošnjaci kreću uhodanom stazom između Kovačića i Teočaka, koja staza se nalazila naspram srpskih sela Lokanja i Rastočja, te da je u selo Lokanj, dva dana prije kritičnog događaja, došla grupa od oko tridesetak naoružanih policajaca, u policijskim uniformama, kojima je komandovao Goran Maksimović.

116. Žalba se poziva i na iskaze svjedoka Zdravka Bojića, S-7, Vojislava Zelenovića, S-2, Pere Ignjatovića, a u konačnici i vještaka Christiana Nielsena, sve u pravcu osporavanja zaključka prvostepenog suda u paragrafu 375. pobijane presude, kojim se ističe da tužilac nije izveo relevantne dokaze na osnovu kojih bi sud van razumne sumnje utvrdio krivnju optuženog Maksimovića.

117. Osporava se i zaključak prvostepenog suda u paragrafu 377. pobijane presude, a u vezi zarobljavanja i maltretiranja civila u šumi, pozivajući se na iskaze svjedoka Pere Ignjatovića, Dragana Stevanovića, S-9, Mujkanović Seada, S-10, S-11 i S-4. Također, žalbom se posebno osporava i zaključak prvostepenog suda iz paragrafa 379. pobijane

presude, gdje se tužilac posebno bavi iskazom svjedoka S-5, zaključujući da je pogrešan stav prvostepenog suda o neprihvatanju izjava ovog svjedoka iz 2012. godine.

118. Konačno, tužilac ukazuje kao nepravilan zaključak prvostepenog suda u paragrafu 381. pobijane presude kako nema dokaza da je Vinko Lazić izdao naredbu optuženom Maksimoviću vezano za zarobljene koji su ispitivani u komandni čete, kao i zaključak o nepostojanju dokaza da su pripadnici SJB Ugljevik, učestvovali u premlaćivanju i masakriranju zatvorenih lica u mjestu Vidrovine.

(b) Žalbeni navodi u odnosu na optuženog Slavka Perića

119. Tužilac u svojoj žalbi tvrdi da je pogrešan zaključak prvostepenog suda kako nije van razumne sumnje utvrđeno da je optuženi Perić *de facto*, *kritičnog dana* vršio dužnost komandanta čete. U tom smislu, žalba se poziva na materijalne dokaze, kao i na iskaze svjedoka S-7, Milana Gajića i Stjepana Mitrovića.

(c) Žalbeni navodi u odnosu na optužene Miću Manojlovića i Raju Lazarevića

120. Nalazeći pogrešnim zaključke prvostepenog suda i u odnosu na ova optužena lica, tužilac se poziva na iskaz svjedoka Milana Gajića, iz 2010. godine, iznoseći tvrdnje da je svjedok naknadno svjesno promjenio iskaz. Pri tome, u odnosu na optuženog Raju Lazarevića, žalba se poziva i na iskaz svjedoka Stjepana Mitrovića.

B. ZAKLJUČCI APELACIONOG VIJEĆA

121. Apelaciono vijeće sve iznesene žalbene prigovore tužioca, usmjerene na osporavanje činjeničnog stanja, nalazi neosnovanim.

122. U tom smislu ovo Vijeće će prije svega ukazati na opšte zaključke do kojih je došlo analizom pobijane presude u okviru žalbom isticanih prigovora u ovom dijelu.

123. Tako, ovo Vijeće prije svega konstatuje da se žalba tužioca isključivo temelji na parafraziranju zaključaka pobijane presude i konstatacijama kako su ovi zaključci trebali biti drugačiji, dok za navedeno ne pruža neophodnu argumentaciju. Za uspješno pobijanje pravilnosti činjeničnih zaključaka iz pobijane presude, neophodno je bilo istaći precizne, konkretne i osnovane prigovore, kojim bi se ukazalo da je prvostepeni sud eventualno propustio da cijeni dokaze koji su ključni za određene odlučujuće činjenice, ili da je na osnovu postojećih dokaza nesumnjivo trebao proizaći drugačiji činjenični zaključak. Sve

navedeno trebalo je bazirati na konkretnoj analizi koja bi predstavljala nepobitan temelj za ponovno preispitvanje činjeničnog stanja pred Apelacionim vijećem. Dakle, standard koji žalbeno vijeće treba primijeniti prilikom preispitivanja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja je utemeljenost činjeničnih zaključaka, obzirom da je prilikom razmatranja navodno pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, potrebno utvrditi da li bi jedan objektivan sud koji presuđuje o činjeničnim pitanjima došao do takvog istog zaključka isključujući svaku razumnu sumnju.

124. U tom smislu, ovo Vijeće primjećuje da tužilac, suprotno iznesenom standardu, vrši parafraziranje iskaza svjedoka i iznošenje zaključaka onako kako to odgovara tezi optužbe, previđajući stvarni domet određenog dokaza, te u tom smislu ostaje na paušalnom prigovoru kako je određeni zaključak prvostepenog suda trebao biti drugačiji.

125. Tako u odnosu na optuženog Gorana Maksimovića, žalba prevashodno istrajava na njegovoj *de facto* poziciji komandira interventne jedinice, tokom kritičnog događaja, kao i činjenici da se inkriminisane radnje nisu mogle desiti bez njegovog odobrenja i znanja. Status optuženog nije sporan niti prema zaključcima prvostepenog suda, kako to proizilazi iz paragrafa 373. i 374. pobijane presude. Međutim, ono što je za prvostepeni sud opravdano bilo sporno, jeste da tužilac nije izveo relevantne dokaze na osnovu kojih bi sud, van razumne sumnje, utvrdio da je optuženi Maksimović, postupajući po naredbi Vinka Lazića, a u dogovoru sa Radivojem Đorđićem koji je angažovao vojsku VRS, u dva navrata napali kolonu civila iz Teočaka. Već na ovom mjestu, Apelaciono vijeće konstatuje da žalbeni navodi gube svoju snagu u dijelu istrajanja povezivanja same pozicije optuženog Maksimovića, odnosno njegovog statusa spram inkriminiranih radnji, obzirom da takva odgovornost optuženog (po samom statusu – komandna odgovornost) činjenično nije inkorporirana u dispozitiv optužbe. Optuženi se tereti po osnovu individualne odgovornosti i to aktivnim učešćem u djelu, kao saizvršilac, gdje se njegova krivnja, dispozitivom optužbe temelji na aktivnoj ulozi optuženog kao saizvršioca, bez obzira na njegovu funkciju. Stoga je navedeno trebalo na takav način i dokazati, fokusirajući se na jasne dokaze o istom, bez da se krivnja pokušava objektivizirati samo spram očigledno neospornog statusa optuženog, što tužilac očigledno nije uradilo, a kako to proizilazi iz pravilnih zaključaka prvostepenog suda.

126. S tim u vezi, suprotno žalbenim tvrdnjama, prvostepeni sud u paragrafima 376-391. pobijane presude daje decidno obrazloženje za svoje zaključke, navodeći zašto u konkretnom slučaju nije dosegnut standard van razumne sumnje o krivnji optuženog

Maksimovića, na način, mjestu i vremenu kako je to koncipirano optužnim aktom. U tom smislu, pobijana presuda se osvrće na izvedene dokaze, odnosno iskaze svjedoka koji su odlučno bitni za odluku o krivnji ovog optuženog, gdje ovo Vijeće primjećuje da takvi zaključci nisu dovedeni u pitanje žalbenim tvrdnjama tužioca. Navedeno, naročito jer se žalba fokusira, kako je već ranije pomenuto, na istrajavanju o statusu optuženog, odnosno na činjenici da je isti *tempore criminis* bio komandir Interventnog voda. Međutim, žalba zanemaruje da ova činjenica nije bila sporna ni za prvostepeni sud, ali se spornim ukazala direktna umiješanosti optuženog u zločin. Naime, kako to proizilazi iz pravilnih navoda prvostepenog suda, iz saglasnih iskaza svjedoka uistinu proizilazi da su u noći 13/14.07.1992. godine optuženi Maksimović i ostali pripadnici Interventne jedinice spavali u kućama u Lokanju, kada su ih mještani probudili sa informacijama da je selo „napadnuto“. Međutim, ponuđeni dokazi, ni za ovo Vijeće, ne ukazuju da je optuženi te prilike, pucajući iz oružja zajedno sa ostalima optuženima, napao kolonu civila bošnjačke nacionalnosti, niti postoji dokaz da je isti bio u šumi iznad sela Lokanja kada je zarobljena grupe od 86 civila, niti da je te civile na bilo koji način zlostavljao. U tom smislu, za Apelaciono vijeće je indikativno utvrđenje prvostepenog suda da iz provedenih dokaza proizilazi, da je optuženi Maksimović u datom trenutku krenuo u pravcu pucnjave, ali da nije mogao dalje nastaviti, što potvrđuje iskaz svjedoka Pante Pajića, koji navodi da je nakon što su mještani povikali da je selo napadnuto, naišao na Gorana Maksimovića koji nije mogao hodati, te da mu je pušku nosio Slavko Mitrović zv. Zenga. Da optuženi tom prilikom nije učestvovao u zarobljavanju civila na šumskom putu, i prema stavu Apelacionog vijeća, potvrđuju iskazi svjedoka Žarka Tomića i Milana Radovanovića, koji po povratku sa zarobljenicima, optuženog vide ispred komande, što implicira da je optuženi već od ranije bio na tom mjestu, a nikako da se vratio po zarobljavanju civila u šumi. Indikativno je da i svjedok Borislav Petrović, na koga se upravo žalba poziva, potvrđuje da je čuo da je optuženom Maksimoviću pozlilo u šumi, te da su ga vratili u selo.

127. Da nema dovoljno dokaza za krivnju optuženog Maksimovića ni u dijelu inkriminacije koja se odnosi na ispitivanje zarobljenika u komandi, ovo Vijeće se uvjerilo iz detaljnih navoda prvostepenog suda u paragrafu 379. pobijane presude. Okosnicu ovog dijela presude, ali i žalbe, čini iskaz svjedoka S-5, koji jedini spominje da je optuženi Goran Maksimović ispitivao zarobljenike (zajedno sa Vinkom Lazićem). Apelaciono vijeće napominje da nije sporno da se presuda može zasnovati na iskazu samo jednog svjedoka, međutim, isti u tom slučaju mora biti takvog kvaliteta i vjerodostojnosti da ne ostavlja ni najmanju sumnju u pogledu činjeničnih pojedinosti koje svjedok iznosi, slijedom čega bi se

mogla donijeti osuđujuća presuda. Međutim, suprotno iznesenom standardu, dokazna vrijednost iskaza ovog svjedoka je upitna. Naime, značajno je da je isti davao tri izjave, 2007., 2008. i 2012. godine, dok je na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom negirao ove date izjave. Tako analiza njegovih iskaza implicira da se radi o nekonzistentnim kazivanjima, koje su takvog karaktera, da istom oduzimaju vjerodostojnost i dokaznu snagu, što prvostepeni sud pravilno utvrđuje u paragrafu 379. pobijane odluke.

128. Konačno, žalba istrajava i na drugačijem utvrđenju u dijelu optuženja da je optuženi Maksimović, po naredbi načelnika Vinka Lazića uputio više pripadnika SJB Ugljevik koji su zajedno sa više pripadnika Lokanjske čete doveli zarobljene u mjesto Vidrovine iza crkve, gdje su ih premlatili i masakrirali, a zatim strijeljali. Međutim, Apelaciono vijeće suprotno žalbenim tvrdnjama ne nalazi osnov za sumnju u iznesena utvrđenja prvostepenog suda. U tom smislu, za ovo Vijeće je indikativno da se, prije svega, iz činjeničnog opisa optužnice ne vidi ko je pripadnicima Lokanjske čete naredio ili ko ih je uputio da zarobljene civile odvedu u mjesto Vidrovine, zatim da u spisu ne postoje dokazi o premlaćivanju i masakriranju zarobljenih od strane pripadnika SJB, prije strijeljanja. Pri tome, ne postoje niti dokazi koji bi, van razumne sumnje, bili podloga za utvrđenje da je policija učestvovala u odvođenju zarobljenih u mjesto Vidrovine gdje su bili ubijeni. Sve navedeno prvostepeni sud pravilno sublimira u svojim zaključcima u paragrafima 383. i 384. pobijane presude, u konačnici obrazlažući i ključne tvrdnje optužbe, a kakve se ponavljaju i u žalbenim navodima, a odnose se na iskaz svjedoka Stjepana Mitrovića. Isti svjedok je navodno tvrdio da je naredbu o ubijanju civila izdao Goran Maksimović. Međutim, Apelaciono vijeće se detaljnom analizom žalbenih prigovora i u relevantnim dijelovima pobijane presude, nije uvjerilo da postoji propust u utvrđenju prvostepenog suda, koji bi implicirao da se u konkretnom slučaju može izvesti drugačiji zaključak, i to na nivou zahtijevanog standarda van razumne sumnje. Svjedok Stjepan Mitrović o ovom dijelu inkriminacije iznosi posredna saznanja, pri čemu, kako to proizilazi iz paragrafa 385. pobijane presude, nije niti dosljedan u svojim kazivanjima. Pri tome, žalba ne uspeva svoje tvrdnje u ovom pogledu ojačati, pozivanjem na svjedoka Vojislava Zelenovića, o čemu se prvostepeni sud referiše u paragrafu 381. pobijane presude, gdje se navodi:

“To što je svjedok Vojislav Zelenović izjavio da su se oni nakon predaje zarobljenika povukli nazad u kuće u kojima su spavali, da bi nakon nekog vremena tim putem prošao Vinko Lazić koji im je rekao da sačekaju Gorana Maksimovića koji će im reći šta dalje da rade, nakon čega je došao Maksimović i rekao da trebaju ići u pretres terena, po ocjeni Vijeća se ne može dovesti u vezu

sa navodom iz optužnice da je Vinko Lazić u Lokanju izdao naredbu optuženom Goranu vezano za odvođenje ili ubijanje zarobljenih.“

129. Stoga, Apelaciono vijeće zaključuje da se u konkretnom slučaju radi o iskazima koji na djelimičan način optuženog dovode u vezu na inkriminisanim događajem, ali koji ostavljaju utisak neutemeljenih pretpostavki i ne čine zatvoren krug na način da ostave uvjerenje razumnog presuditelja na nivou da iz istog ne može proizaći bilo kakav drugi zaključak do onog da je optuženi kriv. Zbog toga je prvostepeni sud prema stavu Apelacionog vijeća u konkretnom pravilno primjenio institut *in dubio pro reo*, te optuženog Maksimovića oslobodio od optužbe.

130. Preispitivanjem pobijane presude u kontekstu žalbenih prigovora u odnosu na optuženog Slavka Perića, Apelaciono vijeće se nije uvjerilo u drugačije zaključke od onih kakve je donio prvostepeni sud. Žalba u pogledu krivnje optuženog Perića istrajava na iskazima svjedoka Stjepana Mitrovića, Milana Gajića i svjedoka S-7, a na koje iskaze se prvostepena presuda i poziva, u paragrafu 394. Međutim, tužilac u žalbi previđa da pored činjenice što se pobijana presuda obračunala sa izvedenim dokazima, Vijeće istovremeno ukazuje i na činjenični opis optužnog akta koji nije u koleraciji sa daljnjim tvrdnjama i pokušajima dokazivanja krivnje optuženog Perića. Naime, iz činjeničnog opisa optužnice prvo proizilazi da je optuženi *Perić kao komandir planirao, rukovodio i nadzirao aktivnosti i operacije Lokarjske čete*, da bi u daljnim navodima činjeničnog opisa optužnice bilo navedeno *da je Radivlje Đorđić angažovao pripadnike Lokanske čete među kojima i optuženog Perića*. Dakle naredbodavne radnje se samim dispozitivom optužnog akta pripisuju Radivoju Đorđiću, da bi se potom tokom postupka, a sada i žalbom, istrajavalo na dokazivanju statusa optuženog Perića kao komandira čete. Stoga već na ovom mjestu žalbeni prigovori tužioca gube svoju snagu, jer se pored manjkavosti dokazne građe kao pitanje otvara i valjanost optužnog akta i pravilnost inkorporiranih radnji optuženog Perića, odnosno uopšte razumljivost činjeničnog supstrata optužnice.

131. Tužilac u žalbi istrajava na svom viđenju inkriminisanog događaja, insistirajući da je grupu od 86 civila čuvao Cvjetko Popadić, dok je optuženi Perić otišao po pojačanje u ljudstvu od strane policije i vojske, koji su civile sproveli do mjesta Njiverice, da bi potom svi optuženi, uključujući i optuženog Perića, zarobljena lica prisiljavali da se međusobno udaraju i zlostavljaju. Međutim, ovakve tvrdnje žalbe ostaju bez dovoljne potkrijepe u dokaznoj građi, te iste ne dovode u sumnju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja. Žalba u svojim tvrdnjama ostaje u domenu svog viđenja ove krivične stvari, parafrazirajući određene iskaze u dijelovima koji joj odgovaraju. Suprotno tome, pobijana presuda

svestrano i detaljno pretresa činjenični opis, navodne radnje koje se optuženom stavljaju na teret, pravilno ih dovodeći u vezu sa izvedenim dokazima, iste cijeneći kako pojedinačno tako i u međusobnoj vezi, nakon čega se i iznose pravilni zaključci o meritumu.

132. Tako pobijana presuda daje osvrt na iskaze svjedoka S-8, S-9, S-5, S-10 i S-11, kao i Seada Mujkanovića, Stjepana Mitrovića, Ivana Stevanovića, Borislava Petrovića i Pere Ignjatovića, iz kojih prije svega ne proizilazi tačnost činjeničnih navoda da je Cvijetko Popadić zarobio i držao na nišanu grupu od 86 zarobljenika. Pri tome, za ovo Vijeće je naročito bitna konstatacija prvostepenog suda da su radnje optuženog Perića pri činu zarobljavanja ostale potpuno nedefinisane, jer optužnim aktom nisu ni opisane, osim što se konstatuje da je otišao po pojačanje. Međutim, i takav krnji dio opušnog akta ostaje nedokazan, kako to prvostepeni sud navodi u paragrafu 397. pobijane presude u dijelu:

„Tvrdnja Tužilaštva da je optuženi Perić otišao i doveo pojačanje u ljudstvu od strane policije i vojske koji su sproveli civile do mjesta Njiverice gdje su ih svi optuženi zajedno sa drugim pripadnicima policije i vojske maltretirali, također nije van razumne sumnje dokazana. Naime, Vijeće nije utvrdilo da je mjesto sprovođenja civila gdje su isti prvobitno maltretirani bilo u Njivericama, pošto su Njiverice po iskazima svih saslušanih svjedoka na ovu okolnost mjesto gdje je došlo do naknadnog maltretiranja i strijeljanja zarobljenih civila. Niko od svjedoka nije naveo da je optuženi Perić otišao i doveo na šumski proplanak pripadnike policije i vojske. Saslušani svjedoci, pripadnici Interventne jedinice SJB Ugljevik, među kojima su Ivan Stevanović, Borislav Petrović, Pero Ignjatović, su saglasno naveli da su hodajući po šumi iznad Lokanja zajedno došli do zarobljenika koji su već bili skupljeni na jednom mjestu, ne navodeći da im je neko prethodno rekao da ima zarobljenih lica i da ih je pozvao da dođu. Svjedok Stjepan Mitrović je naveo da su optuženi Perić Slavko i Cvjetko Popadić, po naredbi Radivoja Đorđića sveli grupu od oko 40 zarobljenika kod bazena, bez navođenja da je iko od njih prethodno išao po pomoć. Saslušani preživjeli zarobljenici, a na koje se Tužilaštvo i poziva u završnoj riječi, „S-8“, „S-11“ i „S-10“ nisu znali identitet lica koja su ih zarobila.“

133. Apelaciono vijeće kao valjanim prihvata i zaključak prvostepenog suda da nije dokazana niti daljnja navodna aktivnost optuženog Perića, odnosno da je prisiljavao oštećene civile da se međusobno udaraju, obzirom da prema navodima pobijane presude niti jedan svjedok navedeno nije potvrdio. Žalba tužioca isto i ne osporava na način da potencijalno iznese drugačija utvrđenja, citirajući iskaze svjedoka koji bi potencijalno potvrdili ovakvu tezu optužbe, već i dalje istrajava samo na utvrđenjima u vezi statusa optuženog *tempore criminis*, u kojim navodima Apelaciono vijeće ne nalazi bilo šta što bi poljuljalo pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja.

134. Konačno, a u vezi dijela inkriminacije koji se odnosi na ubistva oštećenih civila u Bari, lokalitet Njiverica, žalba se na isto osvrće u vidu paušalnog osporavanja zaključaka prvostepenog suda iz paragrafa 399. Međutim, žalba se niti jednim dijelom ne bavi ključnim problemom, a to je valjanosti činjeničnog opisa navodnih radnji optuženog Perića. Naime, prvostepeni sud jasno naznačava *da se optuženi Perić Perić u optužnici tereti da je sa ostalim optuženim i pripadnicima policije usmrtio zarobljene civile, odnosno učestvovao u njihovom fizičkom maltetiranju, bez bilo kakve konkretizacije takvih njegovih radnji. U odnosu na ostale optužene koji su bili na stratištu u Njivericama u optužnici su tačno navedene i konkretizovane njihove radnje odnosno njihovo učešće u ubistvima, kao i strjeljanju zarobljenika.* Žalba istrajava na iskazu svjedoka Stjepana Mitrovića, parafraziranjem istog pokušava potkrijepiti predmetnu inkriminaciju. Međutim žalba previđa da čak i kada bi se prihvatio iskazi ovog ili nekog drugog svjedoka, navedeno ne može otkloniti ovaj deficit u optužnici. U tom smislu, ovo Vijeće će, tehnički gledano, ukazati na ključni problem koji proizilazi iz konstatacije nedostatka činjeničnog opisa navodnih radnji optuženog Perića. Dakle, sve da i iskazi pojedinih svjedoka ukazuju na izvjesne radnje optuženog lica, sud se ne može opredijeliti za drugačiju odluku u situaciji kada takve radnje nisu precizirane dispozitivom optužnog akta, jer se sud kreće isključivo u okviru događaja i odgovornosti postavljene optužnicom, pri čemu bi intervencije suda u tom obimu dovele do povrede objektivnog identiteta presude i optužbe²⁷. Optužnica radnju lica kojeg tereti mora već u dispozitivu iste precizirati, pa tek potom istu dokazivati navodima svjedoka ili drugim dokazima objektivne prirode, a ne radnju optuženog lica postaviti na paušalan način, a potom tvrditi da iz iskaza svjedoka proizilazi konkretna radnja izvršenja.²⁸

135. Na identično pogrešan način, žalba pristupa i prigovorima u odnosu na oslobađajući dio pobijane presude prema optuženima Raji Lazareviću i Mići Manojloviću. Apelaciono vijeće cijeni suvišnim raspravljati o meritumu u pogledu navodnih iskaza svjedoka, kada je upitan osnovni preduslov za raspravu o istom, a to je precizirana radnja koja se optuženima stavlja na teret. Naime, kako to proizilazi iz činjeničnog opisa oslobađajućeg dijela izreke pobijane presude, što je u suštini i dispozitiv optužnog akta, radi se o navođenju uopštenih radnji za ovu dvojicu optuženih, zajedno sa ostalima, bez preciziranja

²⁷ Član 280. stav 1. ZKP BiH.

²⁸ Član 227. stav 1. tačka c) ZKP BiH propisuje da *optužnica treba da sadrži opis djela iz kog proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, vrijeme i mjesto učiniteljstva krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično djelo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo što preciznije odredi.*

svake od konkretnih radnji koje isti eventualno preduzimaju. Žalba ovo pitanje pokušava izbjeći, baveći se iskazima svjedoka koji navodno potvrđuju izvjesne radnje optuženih Lazarevića i Manojlovića, ukazujući na pogrešne navode prvostepenog suda kako niko od svjedoka ove radnje ne opisuje. Međutim, kao i u prethodnom dijelu u vezi optuženog Slavka Perića, Vijeće ponovo naglašava, da je kod dokazivanja bilo koje preduzete radnje optuženog, ista prije svega mora biti dio činjeničnog opisa, a zatim kao takva dovedena u vezu sa izvedenim dokazima. U konkretnom slučaju, prvostepeni sud pravilno prigovara valjanosti optužnog akta s ovog aspekta, zatim ide i korak dalje, poštujući standard obrazloženosti svoje odluke, te se osvrće na iskaze svjedoka koje i žalba potencira, Milana Gajića i Stjepana Mitrovića, ali u kojima pravilno ne nalazi potkrijepu tezi optužbe.

136. Stoga, Apelaciono vijeće zaključuje da je u pobijanoj presudi u oslobađajućem dijelu pravilno primjenjeno načela *in dubio pro reo*, što je zakonska obaveza suda, a ne samo diskreciona ocjena u primjeni tog načela.

137. Na kraju, Apelaciono vijeće napominje da je vodilo računa da je žalba tužioca preklopila prigovore bitne povrede iz tačke k) člana 297. stav 1. ZKP BiH i žalbenog osnova po činjeničnim pitanjima, zbog čega smatra da je prethodni dio obrazloženja upotpunio cjelovitost takvih prigovora.

V. ZAVRŠNI ZAKLJUČCI

138. Dakle, kako to proizilazi iz prethodno navedenih dijelova pobijane presude na koje je ovo Vijeće uputilo kao od naročitog značaja, prvostepeni sud je ispitujući tačnost činjeničnih navoda metodološki posmatrano, ispravno se fokusirao na ključne činjenice ne gubeći pri tome niti jednog trenutka iz svog gledišta cjelinu same krivičnopravne stvari. Iz tog razloga, pobijana presuda je i mogla nakon pravilne i potpune ocjene relevantnih dokaza, izvesti logične i ispravne odgovore na sva otvorena pitanja, a koji odgovori su kao argumentovani i utemeljeni, prihvatljivi i za ovo Vijeće.

139. Konačno, Apelaciono vijeće smatra da bi detaljnije elaboriranje već konstatovano pravilno utvrđenog činjeničnog stanja od strane prvostepenog suda, zasnovanog na zakonitoj dokaznog građi, vodilo ka pukom ponavljanju zaključaka, za čim ne postoji neophodna potreba, a što je u skladu i sa praksom Ustavnog suda BiH (AP-2938/14 – paragraf 48.). Vodeći se ovakvim stavom, ovo Vijeće se u prethodnim dijelovima i ograničilo na samo ključna pitanja, dok u ukupnosti naglašava da u pobijanoj presudi nije došlo niti do jedne od isticanih bitnih povreda, pri čemu je činjenično stanje pravilno

utvrđeno, te na isto pravilno primjenjene odredbe materijalnog zakona, a u konačnici u osuđujućem dijelu pravilno odmjerena i krivično pravna sankcija.

140. Na osnovu svega navedenog, u skladu sa članom 310. u vezi sa članom 313. ZKP BiH, odlučeno je kao u izreci.

Zapisničar:

Stručna saradnica

Ena Granić Čizmo

PREDSJEDNICA VIJEĆA

S U D I J A

Azra Miletić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.